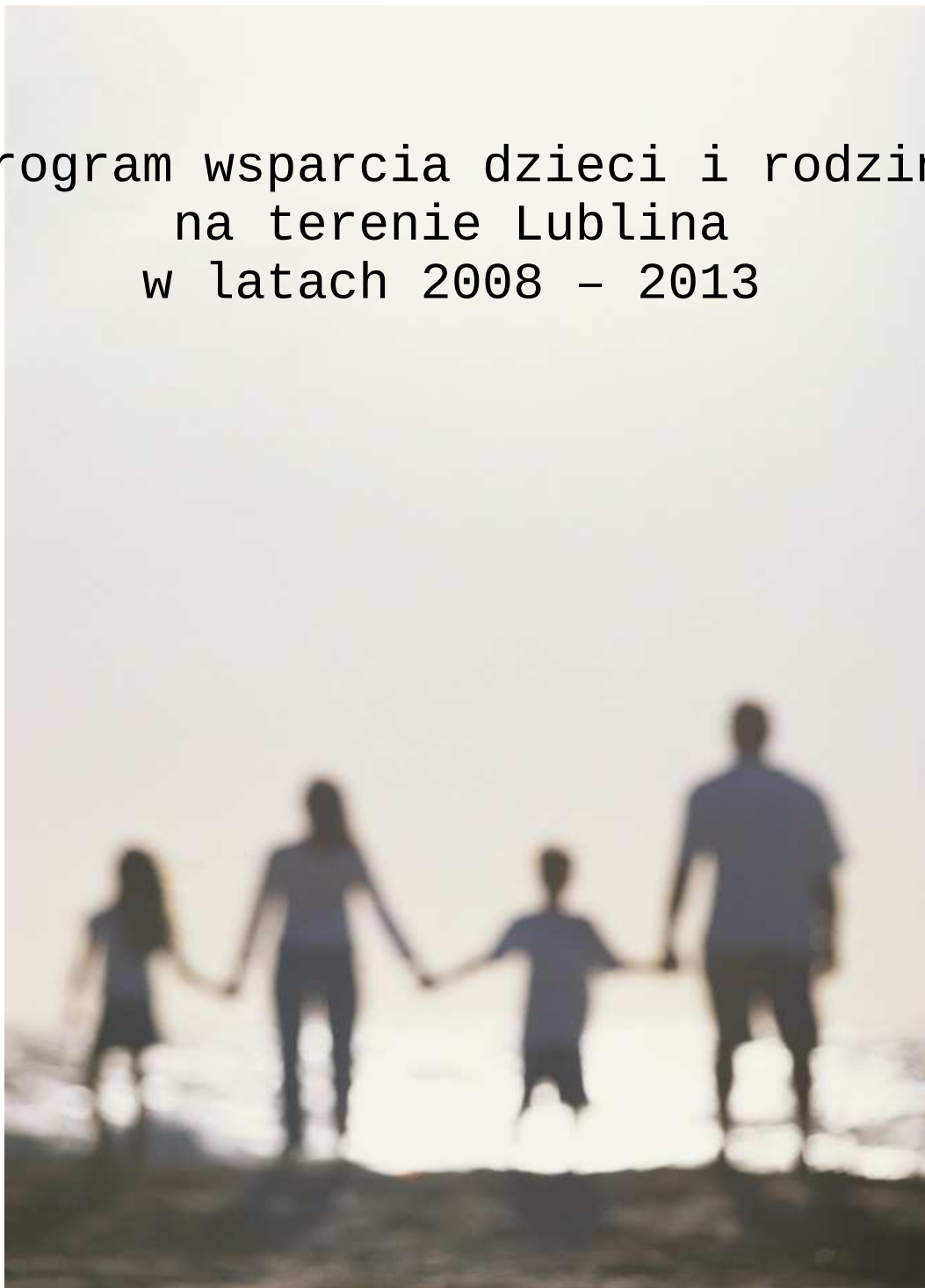

Załącznik
do uchwały Nr 302/XVIII/2008
Rady Miasta Lublin
z dnia 13 marca 2008 r.

Program wsparcia dzieci i rodzin na terenie Lublina w latach 2008 – 2013

Lublin 2008 rok

SPIS TREŚCI

WPROWADZENIE	2
I. ZAŁOŻENIA DO PROGRAMU	4
II. DIAGNOZA FUNKCJONUJĄCEGO W LUBLINIE SYSTEMU WSPARCIA DZIECI I RODZIN	7
2.1. Stan obecny i działania w zakresie wspierania rodziny w środowisku lokalnym	7
2.2. Rodziny zastępcze – stan obecny i ponoszone koszty	14
2.3. Opieka i wychowanie w całodobowych placówkach opiekuńczo – wychowawczych	22
2.4. Proces usamodzielniania na terenie Lublina	26
III. CELE PROGRAMU	33
IV. REALIZACJA ZADAŃ W LATACH 2008 – 2013	34
V. KOSZTY REALIZACJI ZADAŃ	57
WYKAZ TABEL	60

WPROWADZENIE

Program Wsparcia dzieci i rodzin na terenie Miasta Lublina w latach 2008 – 2013 wskazuje obszary działania i kierunki wspierania dzieci i rodzin, w Lublinie oraz ujawnia występujące w tym zakresie nieprawidłowości i rodzące się niezbędne potrzeby. Jest dokumentem, który wytycza kierunki realizacji rosnących potrzeb oraz drogi eliminowania występujących zagrożeń.

Program jest zgodny z założeniami koncepcji:

- ✓ „wzmacniania” rodziny poprzez wielokierunkowe wspieranie jej w realizowaniu podstawowych funkcji – w środowisku lokalnym (w środowisku życia) – co sprawia, że staje się ona „wydolniejsza” w realizowaniu funkcji opiekuńczych i zapobiega to często umieszczaniu dzieci w rodzinnych formach opieki zastępczej,
- ✓ oraz tworzenia najkorzystniejszych warunków rozwoju dla dzieci i młodzieży w rodzinach biologicznych i wychowujących się w różnych formach rodzinnej opieki zastępczej.

Program zakłada kompleksowe i zintegrowane działania - „służb społecznych” oraz innych instytucji – na rzecz dziecka i jego rodziny.

Potrzebę tworzenia programu wyznacza realizowana przez Miasto Lublin *Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Lublin 2005 – 2013* oraz ustawa z dnia 12 marca 2004 o pomocy społecznej (Dz. U. Nr 64, poz. 593 z późn. zmianami). Art. 19 pkt 4 wymienionej ustawy stanowi, że do zadań własnych powiatu należy m.in. „(...) tworzenie i wdrażanie programów pomocy dziecku i rodzinie”.

Niniejszy dokument został opracowany przez dział ds. placówek opiekuńczo – wychowawczych, integracji ze środowiskiem i rodzin zastępczych MOPR, w oparciu o materiały i analizy własne oraz dokumenty i sprawozdania jednostek organizacyjnych pomocy społecznej oraz organizacji pozarządowych realizujących zadania na rzecz dzieci i rodzin w Lublinie.

Cele programu są zgodne z celami *Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Lublin 2005 – 2013*. Program wpisuje się w dwa główne obszary Strategii: „utworzenie zintegrowanego i dynamicznego systemu pomocy efektywnie wspierającego rodzinę” oraz „zorganizowanie kompleksowych działań na rzecz dzieci, osób i rodzin

zagrożonych wykluczeniem społecznym”. W obszarach tych ogniskują się cele główne programu:

- kompleksowe wsparcie rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym z racji patologii, bezrobocia i ubóstwa - w zakresie opieki i wychowania dzieci,
- permanentne doskonalenie form i metod wspierania dziecka i rodziny w kontakcie wychowawczym,
- zapewnienie dzieciom pozbawionym możliwości pobytu w rodzinach naturalnych, warunków dorastania i usamodzielnienie w środowiskach rodzinnych, bądź zbliżonych do rodzinnych,
- tworzenie w placówkach socjalizacyjnych i interwencyjnych modelu wychowawczego zbliżonych do rodzinnego,
- wspieranie w procesie usamodzielniania wychowanków opuszczających placówki opiekuńcze i rodziny zastępcze.

Zadania przewidziane do realizacji wskazujące sposoby eliminowania problemów, zaplanowane są na okres 6. lat - od 2008 roku do roku 2013. Powoduje to konieczność sukcesywnego (rocznego) rozplanowania przewidzianych do realizacji zadań, w kolejnych latach i określania niezbędnych nakładów finansowych. Bardzo istotny też będzie stały monitoring i ewaluacja realizacji zadań – ułatwi ona korygowanie zadań i dostosowanie działań do aktualnych potrzeb i zmieniających się uwarunkowań.

We wszystkich podejmowanych działaniach przyświecać nam będzie myśl, że rodzina jest podstawową i niezastąpioną grupą społeczną - jedynym środowiskiem, w którym powinien odbywać się naturalny proces kształtowania osobowości jej wszystkich członków, szczególnie dzieci. Jest pierwszym i najbardziej naturalnym kręgiem środowiskowym, do którego dziecko wchodzi już przez sam fakt narodzin i trwa do momentu osiągnięcia dojrzałości społecznej. Należy dać mu szansę na wzrastanie i uczenie się prawidłowych relacji rodzinnych i szczęśliwe dzieciństwo.

I. ZAŁOŻENIA DO PROGRAMU

Ochrona i wsparcie rodziny naturalnej

Rodzina naturalna, postrzegana w środowisku jako zagrożona wykluczeniem społecznym powinna znaleźć instytucjonalne wsparcie ośrodka pomocy społecznej, do którego należy zdiagnozowanie problemu i koordynacja działań wspierających.

Doskonalenia wymaga integracja działań:

- pracowników pomocy społecznej,
- pracowników podstawowej opieki medycznej,
- wychowawców, nauczycieli, pedagogów szkolnych,
- duszpasterzy,
- pracowników poradni psychologiczno-pedagogicznych,
- kuratorów sądowych,
- policji,
- przedstawicieli organizacji pozarządowych i wolontariuszy.

Typowanie rodzin naturalnych do objęcia pomocą instytucjonalną z zasady powinno się dokonywać z inicjatywy i pod ciągłą obserwacją pracownika socjalnego, bądź przedstawiciela innej instytucji (szkoły, policji itd.) we współpracy z pracownikiem socjalnym. Podstawowym warunkiem dobrej współpracy wspomnianych wyżej instytucji jest dobry przepływ informacji między nimi i rozpoznanie wzajemne możliwości oraz kompetencji.

Mimo dobrze rozwiniętej sieci poradnictwa, zwłaszcza psychologiczno-pedagogicznego, doskonalenia wymaga jego „aplikacja” w środowisku. Poradnictwo i wsparcie psychologiczno-pedagogiczne świadczone w gabinetach poradnianych i szkolnych nie obejmuje znacznej części potrzebujących. Należałoby rozważyć możliwość świadczenia profesjonalnych usług pedagoga rodzinnego w domach klientów - podobnie z usługami psychologicznymi, rozumianymi jako wspieranie tzw. pracy socjalnej pracownika socjalnego.

Zasadnym byłoby także podjęcie prób pracy pedagogów ulicy. Nie wszystkie dzieci ulicy trafiają do placówek wsparcia dziennego – świetlic, których sieć wydaje się w Lublinie wystarczająca. Działania domowych (w rozumieniu nie - gabinetowych) pedagogów i psychologów oraz pedagogów ulicy powinny być integralnie złączone z pracą powołanych

w tym celu wyspecjalizowanych poradni rodzinnych. Wsparcie psychologiczno-pedagogiczne rodzin naturalnych powinno być integrowane z pomocą materialną. Środowiska rodzinne naznaczone alkoholizmem, ubóstwem itp. dość często otrzymują pomoc materialną bez żadnych zobowiązań do zmian w funkcjonowaniu społecznym. Nasila to i pogłębia ich marginalizację.

Permanentne doskonalenie form i metod wsparcia dziecka i rodziny

Wprawdzie można przyjąć, że forma pracy z dzieckiem w rodzinie czy placówce utrwala wieloletnią praktyką powinna być kontynuowana, to jednak zachodzą okoliczności, które burzą wypracowany porządek, a opiekunowie (rodzice, rodzice zastępczy, wychowawcy) szukają pomocy i wsparcia u specjalistów.

Ze zrozumieniem w społeczeństwie spotyka się zasada, że wszyscy powinni się permanentnie doskonalić (uczyć).

Wieloletni program wsparcia dziecka i rodziny powinien zakładać stałe doskonalenie merytoryczne ludzi zaangażowanych w tym przedmiocie. Zadania związane z doskonaleniem form i metod oraz z doksztalcaniem kadry wymagają stosownych nakładów finansowych.

Założyć należy możliwość pozyskiwania środków z różnych źródeł, również pozabudżetowych.

Rodzinne formy opieki zastępczej

W tak dużej aglomeracji jak Lublin znajdzie się zawsze spory odsetek dzieci poza rodzinami naturalnymi. Należy przypuszczać, że w najbliższych latach liczba sierot społecznych (sieroty naturalne to zawsze niewielki margines) będzie się zwiększała – weszliśmy w „echo” wyżu demograficznego z początku lat osiemdziesiątych XX w.

Ostatnie lata w polityce państwa zaowocowały powszechnym uznaniem wyższości rodzinnych form opieki zastępczej nad opieką w placówkach. Dotychczasowe próby zmian sytuacji w tym zakresie w Lublinie napotykały na różnoraki opór i efekty wydają się mniejsze od zakładanych. Wciąż brak kandydatów na rodziców zastępczych, zwłaszcza specjalistycznych, zawodowych.

Konieczne wydają się programy edukacyjne wychodzące do społeczeństwa Lublina jako całość. Należałoby wykorzystać lokalne media, internet oraz instytucje oświatowe. „Więcej o rodzinach zastępczych i kompetentnie” – przez dłuższy okres czasu.

Dużym problemem w tworzeniu rodzin zastępczych jest sprawa mieszkań. Należałoby rozważyć możliwość udostępniania mieszkań rodzinom zastępczym za zasadzie wynajmu przez miasto.

Na terenie Lublina brak rodzin zastępczych specjalistycznych (poza tzw. „pogotowiami rodzinnymi”). Wiele dzieci z potrzebami specjalnymi (niepełnosprawność, zaburzenia w funkcjonowaniu społecznym) mogłoby się znaleźć w rodzinnej opiece zastępczej na miejscu w Lublinie, zamiast przebywania w instytucjach opiekuńczych. Można przypuszczać, że długotrwała edukacja w mediach przyniosłaby efekty.

Doskonalenie pracy placówek socjalizacyjnych i interwencyjnych

Przy planowaniu zadań na okres kilkuletni nie ma możliwości precyzyjnego określenia operacji na konkretne terminy. Założenie generalne jest takie, że dzieci pozostające w placówce opiekuńczo – wychowawczej powinny integrować się z grupą, w której funkcjonują w sposób zbliżony do naturalnych środowisk rodzinnych - z empatią, funkcjonalnie i ze zrozumieniem celów.

Przekształcenia placówek, które się już dokonały w ramach programu na lata 2003 – 2007 należałoby traktować elastycznie i korygować nawet radykalnie w miarę racjonalnych potrzeb.

Wspieranie wychowanków opuszczających opiekę zastępczą w procesie usamodzielniania

Wypracowane formy pracy z usamodzielniającymi się wychowankami będą kontynuowane. Pożądana jest usilna praca z tą młodzieżą przed ukończeniem 18 roku życia, ukierunkowana na uzyskanie sprawności samodzielnego funkcjonowania w życiu codziennym oraz systematyczne wsparcie i pomoc w czasie realizacji programów usamodzielnienia.

Powołanie zespołu koordynującego realizację programu

Zadaniem zespołu byłaby okresowa ocena realizacji zadań, eliminowanie wad w funkcjonowaniu współpracy partnerów pomocowych i rozwiązywanie problemów bieżącej współpracy.

II. DIAGNOZA FUNKCJONUJĄCEGO W LUBLINIE SYSTEMU WSPARCIA DZIECI I RODZIN

2.1. STAN OBECNY I DZIAŁANIA W ZAKRESIE WSPIERANIA RODZINY W ŚRODOWISKU LOKALNYM

Wspieranie rodzin w środowisku lokalnym - MOPR realizuje kompleksowo łącząc działania i realizację zadań pomocy środowiskowej oraz działania i realizację zadań pionu ds. pomocy dziecku i rodzinie. W obszarze zainteresowania Pionu ds. opieki nad dzieckiem i rodziną znajdują się zadania dotyczące działań na rzecz rodziny poprzez wsparcie jej funkcji opiekuńczych i wychowawczych, poradnictwo i terapię.

Wsparcie funkcji opiekuńczych rodziny głównie w ramach działania na terenie Miasta Lublin placówek opiekuńczo – wychowawczych wsparcia dziennego

Trudna sytuacja rodzin, zwłaszcza niepełnych, wielodzietnych, dysfunkcyjnych, sprawia, że w systemie pomocy społecznej istotną rolę wspierającą rodzinę odgrywają placówki wsparcia dziennego, w tym specjalistyczne. Informacje o placówkach funkcjonujących w Lublinie obrazuje tabela 1.

Tabela 1. Placówki wsparcia dziennego na terenie Miasta.

Lp.	Typ placówki	Ilość placówek		Ilość miejsc		Ilość dzieci korzystających		Kwota dotacji (pl. niepubl.) Koszt utrzymania (pl. publ.)	
		2006	2007	2006	2007	2006	I – VI 2007	2006	2007
1	placówki wsparcia dziennego specjalistyczne - niepubliczne	3	3	109	109	168	118	359 850,00	372 900,00

2	Pogotowie Probacyjne (w Pogotowiu Opiekuńczym) placówka wsparcia dziennego specjalistyczna - całodzienna publiczna	1	1	15	15	6	7	Placówka działa od 10.10.2006 Koszt utrzymania uwzględniono w budżecie P.O. (pl. publiczna)	
3	placówki wsparcia dziennego opiekuńcze - ogniska – opieka całodzienna	1	1	70	70	92	72	125 000,00	133 040,00
4	placówki wsparcia dziennego opiekuńcze - światlice – opieka kilkugodzinna	26	26	920	875	1291	1053	626 550,00	659 379,00
Razem		31	31	1114	1069	1557	1250	1 111 400,00	1 165 319,00
									bez Pogotowia Probacyjnego

W I półroczu 2007 roku 848. wychowanków placówek wsparcia dziennego i ich rodzeństwo (razem 1523. dzieci) pochodziło z 615. rodzin doświadczonych problemem alkoholowym, problemem bezrobocia, konfliktem z prawem, przemocą lub problemem narkomanii. W wielu rodzinach występuje kilka problemów równocześnie.

Placówki wsparcia dziennego organizują czas wolny dzieciom, zapewniają opiekę, pomoc w nauce i przynajmniej jeden posiłek dziennie. Placówki podejmują próby pracy z rodziną naturalną wychowanków, nawiązują kontakty z pracownikami pedagogicznymi szkół do których uczęszczają dzieci oraz pracownikami socjalnymi działającymi w środowisku rodzinnym wychowanków.

Dodatkowo w imprezach organizowanych przez placówki wsparcia dziennego brało udział 946 dzieci w roku 2006 i 471 dzieci w I półroczu 2007 roku (poza wychowankami placówek).

Poradnictwo i terapia rodzin – w tym działalność Specjalistycznej Poradni dla Rodzin oraz Ośrodka Adopcyjno – Opiekuńczego

Specjalistyczna Poradnia dla Rodzin

Przewidywany koszt utrzymania w 2007 roku: **202 550,00 zł**

Tabela 2. Liczba rodzin korzystających z Poradni oraz rodzaj udzielonej pomocy

Lp.	Kategoria informacji	Liczba rodzin w roku 2006		Liczba rodzin w pierwszym półroczu 2007	
		z Lublina	spoza Lublina	z Lublina	spoza Lublina
1	Liczba rodzin, z którymi Poradnia prowadziła pracę:	153	20	145	11
1A	rodziny naturalne	136	9	129	8
1B	rodziny zastępcze	15	11	14	3
1C	rodziny adopcyjne	2	0	2	0
Rodziny naturalne					
2	Rodziny naturalne, którym udzielono pomocy w postaci wsparcia i poradnictwa – ogółem	136	9	129	8
2A	<i>pomoc w rozwiązywaniu problemów opiekuńczych i wychowawczych</i>	22	0	86	3
2B	<i>poradnictwo rodzinne</i>	22	5	11	4
2C	<i>terapia (w tym terapia rodzinna)</i>	68	9	84	5
2D	<i>pomoc psychologiczna</i>	42	9	129	8
2E	<i>porady prawne</i>	9	0	4	0
2F	<i>innego rodzaju pomoc – praca socjalna, pomoc w sprawach urzędowych</i>	3	0	0	0
3	Praca z rodzinami, z których dzieci zostały umieszczone w placówkach opiekuńczo – wychowawczych (z wiersza 2)	8	0	7	0
	<i>w tym pomoc psychologiczna</i>	8	0	7	0
4	Praca z rodzinami, z których dzieci zostały umieszczone w rodzinie zastępczej (z wiersza 2)	2	0	2	0
	<i>w tym pomoc psychologiczna</i>	2	0	2	0
5	Praca z rodzinami naturalnymi – dzieci przebywają w domu rodzinnym, ale rodzina wymaga wsparcia w wypełnianiu swoich funkcji (z wiersza 2)	126	9	120	8
5A	<i>pomoc w rozwiązywaniu problemów opiekuńczych i wychowawczych</i>	18	4	120	8
5B	<i>poradnictwo i terapia (w tym terapia rodzinna)</i>	103	5	120	8
5C	<i>pomoc pedagogiczna lub psychologiczna</i>	18	4	0	0

Rodziny zastępcze					
6	Rodziny zastępcze, którym w okresie sprawozdawczym udzielono pomocy w postaci wsparcia i poradnictwa	15	11	14	3
6A	<i>pomoc w rozwiązywaniu problemów opiekuńczych i wychowawczych</i>	15	11	14	3
6B	<i>poradnictwo i terapia (w tym terapia rodzinna)</i>	6	2	14	3
6C	<i>pomoc pedagogiczna lub psychologiczna</i>	14	10	14	3
6D	<i>porady prawne</i>	2	1	6	1
Rodziny adopcyjne					
7	Rodziny adopcyjne, którym w okresie sprawozdawczym udzielono pomocy w postaci wsparcia i poradnictwa	2	0	2	0
7A	<i>pomoc w rozwiązywaniu problemów opiekuńczych i wychowawczych</i>	2		2	
7B	<i>poradnictwo i terapia (w tym terapia rodzinna)</i>	2		2	
7C	<i>pomoc pedagogiczna lub psychologiczna</i>	0	0	2	0

Ośrodek Adopcyjno – Opiekuńczy

Przewidywany koszt utrzymania w 2007 roku: **313 178,42 zł**

Tabela 3. Liczba rodzin korzystających z Ośrodka oraz rodzaj udzielonej pomocy w latach 2006 – 2007

L.P.	Kategoria informacji	Liczba rodzin w 2006 roku		Liczba rodzin w okresie I – VI 2007	
		z Lublina	spoza Lublina	z Lublina	spoza Lublina
1	Liczba rodzin, z którymi Ośrodek prowadził pracę	190	140	147	95
1A	<i>rodziny naturalne</i>	61	38	26	25
1B	<i>rodziny zastępcze</i>	82	24	78	10
1C	<i>rodziny adopcyjne</i>	47	78	43	60
Rodziny naturalne					
2	Rodziny naturalne, którym w okresie sprawozdawczym udzielono pomocy w postaci wsparcia i poradnictwa - ogółem	44	31	4	3
2A	<i>pomoc w rozwiązywaniu problemów opiekuńczych i wychowawczych</i>	4	3	4	3

2B	<i>poradnictwo</i>	6	1	0	0
2C	<i>terapia (w tym terapia rodzinna)</i>	2	3	0	0
2D	<i>pomoc psychologiczna</i>	24	19	0	0
2E	<i>innego rodzaju pomoc: np. poszukiwanie rodziny</i>	7	3	0	0
3	Praca z rodzinami, z których dzieci zostały umieszczone w placówkach opiekuńczo - wychowawczych rodzinnych	0	0	0	0
4	Praca z rodzinami, z których dzieci zostały umieszczone w rodzinie zastępczej	10	4	7	0
4A	<i>w tym: pomoc psychologiczna</i>	10	3	7	0
5	Praca z rodzinami naturalnymi – dzieci przebywają w domu rodzinnym, ale rodzina wymaga wsparcia w wypełnianiu swoich funkcji	7	8	6	11
5A	<i>poradnictwo</i>	6	8	0	0
5B	<i>innego rodzaju pomoc: poszukiwanie rodziny</i>	1	2	6	11
6	Liczba rodzin, które w okresie sprawozdawczym zgłosiły gotowość zrzeczenia się praw rodzicielskich	25	19	9	11
6A	<i>w tym rodziny, które po konsultacji z pracownikiem Ośrodka odstąpiły od tego zamiaru</i>	4	12	2	1
Rodziny zastępcze					
7	Rodziny, które w okresie sprawozdawczym zgłosiły gotowość pełnienia funkcji rodziny zastępczej	10	14	5	6
	<i>w tym: osoby samotne</i>	0	3	2	0
8	Rodziny, które w okresie sprawozdawczym odbyły szkolenie przygotowujące do pełnienia funkcji rodziny zastępczej	5	6	5	5
	<i>w tym: osoby samotne</i>	0	1	1	0
9	Rodziny, które w okresie sprawozdawczym otrzymały zaświadczenie stwierdzające gotowość do pełnienia funkcji rodziny zastępczej	3	4	0	0
	<i>w tym: osoby samotne</i>	0	1	0	0
10	Rodziny zastępcze, którym w okresie sprawozdawczym udzielono pomocy w postaci wsparcia i poradnictwa	72	8	73	6
10A	<i>pomoc w rozwiązywaniu problemów opiekuńczych i wychowawczych</i>	27	1	59	5
10B	<i>poradnictwo i terapia (w tym terapia rodzinna)</i>	34	2	1	1
10C	<i>pomoc pedagogiczna lub psychologiczna</i>	11	5	13	0

Rodziny adopcyjne		2006				pierwsze półrocze 2007			
		Liczba rodzin		Liczba dzieci		Liczba rodzin		Liczba dzieci	
		z Lublina	spoza Lublina	z Lublina	spoza Lublina	z Lublina	spoza Lublina	z Lublina	spoza Lublina
11	Rodziny adopcyjne, którym w okresie sprawozdawczym udzielono pomocy w postaci wsparcia i poradnictwa	12	30			8	11		
11A	<i>pomoc w rozwiązywaniu problemów opiekuńczych i wychowawczych</i>	1	2			8	9		
11B	<i>poradnictwo i terapia (w tym terapia rodzinna)</i>	3	8			0	2		
11C	<i>pomoc pedagogiczna lub psychologiczna</i>	8	20			0	0		
12	Ilość przysposobień w okresie sprawozdawczym	14	19	28	9	6	15	14	10
12A	<i>rodziny, które przysposobiły jedno dziecko</i>	13	15			6	12		
12B	<i>rodziny, które przysposobiły dwoje dzieci</i>	1	4			0	3		
12C	<i>rodziny, które przysposobiły troje i więcej dzieci</i>	0	0			0	0		
12D	Liczba przysposobionych dziewcząt			19	3			8	3
12E	Liczba przysposobionych chłopców			9	6			6	7
13	Rodziny, które w okresie sprawozdawczym wyraziły gotowość przysposobienia dziecka	22	47			22	22		
14	Liczba dzieci zakwalifikowanych do przysposobienia			32	45			25	12
14A	<i>z rodzin, którym odebrano prawa rodzicielskie</i>			16	42			18	8
14B	<i>z rodzin, które zrzekły się praw rodzicielskich dobrowolnie</i>			14	3			7	4
14C	<i>sieroty</i>			2	0			0	0

Działania na rzecz rodziny realizowane przez całodobowe placówki opiekuńczo - wychowawcze

Wśród zadań realizowanych przez całodobowe placówki opiekuńczo – wychowawcze jest praca socjalna z rodziną dziecka umieszczonego w placówce poprzez prowadzenie działań zmierzających do unormowania sytuacji życiowej rodziny a także dbałość o poszanowanie i podtrzymywanie związków emocjonalnych dziecka z rodzicami i rodzeństwem. Działania te mają na celu przywrócenie warunków niezbędnych do powrotu dziecka do rodziny naturalnej.

W 2006 roku - spośród 503. dzieci przebywających w całodobowych placówkach opiekuńczo – wychowawczych w Lublinie, 58 powróciło do rodziny naturalnej.

W pierwszym półroczu 2007 roku – spośród 380. dzieci przebywających w placówkach 18. powróciło do rodziny naturalnej.

POTRZEBY W ZAKRESIE WSPIERANIA RODZINY W LATACH 2008 – 2013

Pilną potrzebą okresu ostatnich lat w Polsce i w Lublinie staje się zapobieganie umieszczaniu dzieci w opiece zastępczej. Wymaga to:

- ✚ zintensyfikowania pracy socjalnej na rzecz rodzin w środowisku (monitoring, wczesna diagnoza, pomoc i wsparcie), zapobieganie degradacji rodziny,
- ✚ utworzenia kolejnych poradni rodzinnych oraz niepublicznego ośrodka adopcyjno – opiekuńczego - instytucji wspierających rodzinę,
- ✚ podjęcia pracy z „dziećmi ulicy” – wyszkolenia i zatrudnienia specjalistów,
- ✚ wsparcia funkcji opiekuńczych rodziny poprzez działalność placówek wsparcia dziennego,
- ✚ wzrostu dofinansowania funkcjonowania właściwie działających placówek, eliminowanie placówek „markujących” pracę z dzieckiem i rodziną,
- ✚ zintensyfikowania pracy z rodziną dziecka prowadzonej przez opiekuńczo – wychowawcze placówki wsparcia dziennego – tworzenia i realizacji programów pracy z rodzinami wychowanków placówki.

2.2. RODZINY ZASTĘPCZE – STAN OBECNY I PONOSZONE KOSZTY

Zgodnie z art. 72 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej dziecku pozbawionemu całkowicie lub częściowo opieki rodzicielskiej zapewnia się opiekę i wychowanie w rodzinie zastępczej.¹

Rodziny zastępcze i dzieci w nich umieszczone

W Lublinie funkcjonują rodziny zastępcze spokrewnione i niespokrewnione z dzieckiem oraz zawodowe: wielodzietne i o charakterze pogotowia rodzinnego (tabela 4).

Tabela 4. Rodziny zastępcze na terenie Lublina - stan 31 grudnia 2006 r.

Typ rodziny zastępczej	Liczba rodzin	Liczba dzieci	Wydatki
Rodziny spokrewnione z dzieckiem	401	493	3 427 595,38
Rodziny niespokrewnione z dzieckiem	46	58	563 513,10
Zawodowe wielodzietne niespokrewnione z dzieckiem rodziny zastępcze	2	7	64 608,82
Zawodowe niespokrewnione z dzieckiem rodziny zastępcze o charakterze pogotowia rodzinnego	7	51	445 976,74
Razem	456	602	4 501 694,04

Oprócz rodzin funkcjonujących na terenie Lublina, dzieci pochodzące z Lublina przebywają w rodzinach zastępczych na terenie innych powiatów.² Miasto Lublin ponosi wydatki na utrzymanie dzieci, które przed umieszczeniem w rodzinie zastępczej mieszkały w Lublinie i zostały umieszczone w rodzinie zastępczej na terenie innego powiatu. W 30. rodzinach zamieszkałych w 21. powiatach przebywa 43. dzieci z Lublina. Informacje dotyczące dzieci z Lublina przebywających w rodzinach zastępczych na terenie innych powiatów ilustruje tabela 5.

¹ Umieszczenie dziecka w rodzinie zastępczej najczęściej następuje na podstawie orzeczenia sądu. W przypadku pilnej konieczności zapewnienia dziecku opieki zastępczej umieszczenie dziecka jest możliwe na wniosek lub za zgodą rodziców dziecka, na podstawie umowy cywilnoprawnej zawartej między rodziną zastępczą a starostą właściwym ze względu na miejsce zamieszkania rodziny zastępczej.

² Od 1 stycznia 2004 r. każdy powiat ponosi wydatki na dzieci zamieszkałe przed umieszczeniem w pierwszej formie opieki zastępczej na jego terenie, bez względu na to, gdzie zostały umieszczone.

Tabela 5. Dzieci z Lublina umieszczone w rodzinach zastępczych na terenie innych powiatów

Lp.	Powiat	Liczba rodzin	Liczba dzieci lubelskich na terenie innych powiatów	Wydatki w 2006 roku (koszt utrzymania dzieci lubelskich na terenie innych powiatów)
1.	bialski	1	1	9 765,00
2.	Biała Podlaska	1	2	19 530,00
3.	garwoliński	1	1	7 163,60
4.	janowski	2	2	7 716,39
5.	leski	1	2	22 088,11
6.	lubartowski	2	2	27 342,00
7.	lubelski	5	7	56 102,27
8.	łęczyński	3	5	53 431,60
9.	mragowski	1	2	22 554,00
10.	opolski	1	2	13 685,95
11.	Radom	1	1	11 604,50
12.	radomski	2	3	37 033,12
13.	stargardzki	1	1	5 187,20
14.	Suwałki	1	1	13 410,66
15.	świdnicki	1	1	5 359,85
16.	tatrzański	1	1	9 765,00
17.	wałbrzyski	1	2	26 827,60
18.	warszawski zachodni	1	1	9 765,00
19.	wołomiński	1	2	25 151,00
20.	zgierski	1	1	6 484,00
21.	zwoleński	1	3	21 533,15
	razem	30	43	411 500,00

Na terenie Lublina w rodzinach zastępczych przebywają dzieci zamieszkałe przed umieszczeniem w rodzinie zastępczej na terenie innych powiatów.

W Lublinie w 23. rodzinach przebywa 36. dzieci spoza miasta (tabela 6).

Tabela 6. Dzieci spoza Lublina przebywające w lubelskich rodzinach zastępczych

Lp.	Powiat	Liczba rodzin	Liczba dzieci z innych powiatów przebywających w lubelskich rodzinach zastępczych	Wpływy w 2006 roku (koszt utrzymania dzieci z innych powiatów w Lublinie)
1.	bialski	1	1	8 635,50
2.	biłgorajski	1	1	11 458,71
3.	kraśnicki	1	1	6 511,02
4.	lubartowski	3	4	21 341,62
5.	lubelski	8	13	8 9991,36
6.	łęczyński	1	3	23 436,00
7.	parczewski	1	1	5 390,40
8.	radzyński	1	1	6 672,63
9.	skarżyski	1	1	3 137,49
10.	Suwałki	1	1	5 093,6
11.	świdnicki	2	6	36 834,72
12.	zamojski	1	1	7 812,00
13.	Zamość	1	2	15 624,00
	razem	23	36	241 939,05

Od 2000 roku Miasto Lublin prowadzi zawodowe rodziny zastępcze o charakterze pogotowia rodzinnego. Obecnie działa 6 takich rodzin.³ W bieżącym roku w pogotowiach rodzinnych umieszczono 32. nowych dzieci (przebywało 49 wszystkich dzieci).⁴ Informacje dotyczące rodzin zastępczych o charakterze pogotowia rodzinnego, dzieci w nich przebywających, oraz koszt ich funkcjonowania zawiera tabela 7.

³ W każdej rodzinie może jednocześnie przebywać troje dzieci. Często zdarza się, że rodziny opiekują się czworgiem dzieci.

⁴ Pogotowia rodzinne są szczególną formą rodzinnej opieki zastępczej ze względu na czas sprawowania opieki nad dziećmi przez rodzinę zastępczą (dzieci przebywają w rodzinie do czasu uregulowania sytuacji prawnej 12 – 15 miesięcy) oraz ze względu na wynagrodzenie, które przysługuje rodzinie nawet jeśli nie opiekuje się dziećmi. Jest to wynagrodzenie w wysokości 80% podstawy za tzw. gotowość pełnienia funkcji rodziny zastępczej. Dzieci przebywające w pogotowiach po uregulowaniu sytuacji prawnej wracają pod opiekę rodziców, a w przypadku gdy rodzice nie mogą sprawować nad nimi opieki trafiają do rodzin zastępczych lub adopcyjnych.

Tabela 7. Funkcjonowanie pogotowi rodzinnych w latach 2002-2007

Rok	Liczba rodzin	Liczba dzieci	Koszt funkcjonowania (w zł)
2002	4	30	180 793,00
2003	3	32	240 809,00
2004	5	38	246 828,00
2005	7	39	329 432,00
2006	7	44	445 631,00
I-VIII. 2007	6	49	259 548,00

Z roku na rok liczba rodzin zastępczych i umieszczanych w nich dzieci stale rośnie. Tabela 8 przedstawia liczbę rodzin zastępczych oraz przebywających w nich dzieci i związane z tym wydatki w latach 2002-2007. W związku z rosnącą liczbą dzieci umieszczanych w rodzinach zastępczych zwiększa się również wysokość wydatków ponoszonych przez Miasto Lublin na udzielanie rodzinom pomocy pieniężnej.

Tabela 8. Liczba rodzin zastępczych i umieszczonych w nich dzieci w latach 2002 - 2007

Rok	Liczba rodzin	Liczba dzieci	Wydatki
2002	408	552	1 734 727,49
2003	422	572	3 711 159,27
2004	434	578	4 025 112,00
2005	446	598	4 299 211,30
2006	456	602	4 501 526,80
I-VIII. 2007	425	582	3 005 259,29

W okresie ostatnich 6 lat obserwuje się stały wzrost liczby rodzin zastępczych i umieszczanych w nich dzieci. Coraz więcej dzieci zostaje umieszczonych w pogotowiu rodzinnym. Wzrost liczby dzieci umieszczanych w rodzinach zastępczych jest spowodowany m.in. wyjazdem rodziców dzieci za granicę. Dzieci te najczęściej są zostawiane pod opieką dziadków, którzy z powodu braku środków na utrzymanie dzieci decydują się na złożenie wniosku do sądu o ustanowienie ich rodziną zastępczą.

Tabela 9. Rodziny zastępcze w Lublinie w latach 2002-2007

ROK	RODZAJ RODZINY ZASTĘPCZEJ									
	spokrewnione		niespokrewnione		zawodowe o charakterze pogotowia rodzinnego		zawodowe wielodzietne		Ogółem	
	liczba rodzin	liczba dzieci	liczba rodzin	liczba dzieci	liczba rodzin	liczba dzieci	liczba rodzin	liczba dzieci	liczba rodzin	liczba dzieci
2002	356	458	48	64	4	30	0	0	408	552
2003	371	473	48	67	3	32	0	0	422	572
2004	379	470	50	70	5	38	0	0	434	578
2005	391	493	46	60	7	39	2	6	446	598
2006	401	493	46	58	7	44	2	7	456	602
2007	373	470	44	56	6	49	2	7	425	582

Przygotowanie rodzin do pełnienia funkcji rodziny zastępczej i szkolenie funkcjonujących rodzin zastępczych

Zgodnie z § 4 rozporządzenia Ministra Polityki Społecznej z dnia 18 października 2004 r. w sprawie rodzin zastępczych centrum pomocy (w Lublinie – MOPR) kieruje na szkolenie kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej.

Rok 2004 - 7 osób niespokrewnionych z dzieckiem zgłosiło gotowość pełnienia funkcji rodziny zastępczej i uzyskało skierowanie na szkolenie,

Rok 2005 - 8 osób,

Rok 2006 - 6 osób,

Rok 2007 - 6 osób.

Oprócz kandydatów na rodziny zastępcze w szkoleniach uczestniczą także osoby, które pełnią już tę funkcję. Na szkolenia skierowano w:

2005 roku - 22 osoby pełniące funkcję rodziny zastępczej spokrewnionej z dzieckiem,

2006 roku - 26 osób,

2007 roku - 103 osoby.

Od 2007 roku każda nowa rodzina zastępcza jest kierowana na szkolenie.

Szkolenia dla rodzin zastępczych prowadzi Ośrodek Adopcyjno-Opiekuńczy, jedyny na terenie Lublina. Ośrodek nie jest w stanie przeszkolić wszystkich rodzin wymagających szkolenia.

W 2007 roku spośród 103 osób skierowanych przez MOPR na szkolenie, w ciągu 6 miesięcy zostało przeszkolonych jedynie 26 osób.

Działania MOPR na rzecz rozwoju rodzicielstwa zastępczego

W 2005 r. pozyskano z budżetu państwa środki w wysokości 83 500,00 zł na realizację programu „Rozwój niespokrewnionych z dzieckiem zawodowych rodzin zastępczych”. Z pozyskanych środków:

- zakupiono wyposażenie i drobny sprzęt rehabilitacyjny dla zawodowych rodzin zastępczych o charakterze pogotowia rodzinnego,
- podpisano 4 umowy-zlecenia o pełnienie funkcji zawodowej niespokrewnionej z dzieckiem rodziny zastępczej (2. rodziny o charakterze pogotowia rodzinnego oraz 2. rodziny wielodzietne),
- zorganizowano kampanię promującą ideę zastępczego rodzicielstwa „Szukam Mamy i Taty”.

Dzięki pozyskanym środkom udało się zapewnić opiekę 11. dzieciom w zawodowych rodzinach zastępczych, wyposażyć pogotowia rodzinne w drobny sprzęt rehabilitacyjny, a także nagłośnić ideę zastępczego rodzicielstwa w lubelskich mediach i pozyskać kandydatów na rodziny zastępcze. Osoby, które zgłosiły się w ramach akcji „Szukam Mamy i Taty” były mieszkańcami województwa lubelskiego.

Dzień 30 maja jest Dniem Rodzicielstwa Zastępczego. W 2007 r. pozyskano środki w wysokości 3 100,00 zł z Fundacji Ernst & Young na realizację projektu „30 Maja – Świątujemy Razem”. Celem projektu było zainteresowanie społeczeństwa funkcjonowaniem rodzin zastępczych, ich problemami, a także podziękowanie rodzinom za ich dotychczasowy trud. Zorganizowana została konferencja „Rodzina najlepszym środowiskiem wychowawczym dziecka” oraz Festyn Rodzinny w Muszli Koncertowej Ogrodu Saskiego.

W 2007 roku, w związku z ogłoszonym przez Ministra Pracy i Polityki Społecznej otwartym konkursem pozyskano z budżetu państwa środki na realizację projektu „Rozwój niespokrewnionych z dzieckiem zawodowych rodzin zastępczych”.

Porozumienie między Ministrem Pracy i polityki Społecznej a Prezydentem Miasta Lublin w tej sprawie zostało podpisane 30 sierpnia 2007 r.

Zgodnie z istniejącymi potrzebami zawodowych wielodzietnych rodzin zastępczych pozyskane środki w wysokości 10 000,00 zł zostaną wykorzystane na sfinansowanie aparatów ortodontycznych oraz zakup programów edukacyjnych i książek dla dzieci przebywających w tych rodzinach.

POTRZEBY MIASTA LUBLIN W ZAKRESIE RODZICIELSTWA ZASTĘPCZEGO

Zadania związane z rodzinną opieką zastępczą wpisane są w Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Lublin 2005-2013. Celem realizacji tych zadań jest „utworzenie zintegrowanego i dynamicznego systemu pomocy efektywnie wspierającego rodzinę”, szczególnie – usprawnienie systemu wsparcia dzieci i rodzin.

Trudności w realizacji ww. zadań związane są przede wszystkim z:

- niewielką liczbą kandydatów na rodziny niespokrewnione,
- brakiem systemowej pracy prowadzonej z rodziną naturalną,
- brakiem profesjonalnego wsparcia dla już istniejących rodzin zastępczych,
- brakiem pracy z rodziną naturalną, w sytuacjach gdy dziecko umieszcza się w rodzinnych formach opieki zastępczej,
- pochopnym stanowieniem przez sąd rodzin zastępczych spokrewnionych i umieszczaniu dzieci pod opieką krewnych (w spokrewnionej rodzinie zastępczej).

Do pilnych i niezbędnych potrzeb w zakresie rodzicielstwa zastępczego należą:

zwiększenie liczby rodzin zastępczych niespokrewnionych i niespokrewnionych zawodowych (o charakterze pogotowia rodzinnego, wielodzietnych i specjalistycznych)

W Lublinie odczuwany jest brak kandydatów na rodziny zastępcze niespokrewnione i zawodowe. Szczególnie brakuje rodzin, które chciałyby opiekować się dziećmi niepełnosprawnymi. Obecnie funkcjonujące pogotowia rodzinne nie zaspokajają istniejących potrzeb. Przeznaczone są dla dzieci do 3. roku życia. W pogotowiacz rodzinnych powinny być umieszczane również dzieci starsze.

Często barierą dla osób, które chciałyby pełnić funkcję rodziny zastępczej jest brak odpowiedniego mieszkania. Rozwiązaniem może być zakup lub wynajem mieszkania dla małżeństwa - kandydatów na zawodową rodzinę zastępczą. Miasto udostępniałoby mieszkanie, rodzina regulowałaby opłaty związane z jego utrzymaniem (czynsz, energia elektryczna, gaz, woda, telefon), MOPR wypłacałby świadczenia jak dla każdej innej zawodowej rodziny zastępczej.

zwiększenie środków w budżecie Miasta na utrzymanie rodzin zastępczych

Poniżej przedstawiono koszty utrzymania rodzin zastępczych w 2006 roku (tabela 10) wynikające z postanowień ustawy o pomocy społecznej.

Tabela 10. Koszty funkcjonowania rodzin zastępczych w 2006 roku

wyszczególnienie	Liczba rodzin	Liczba dzieci	Koszt
Rodziny zastępcze w Lublinie	456	602	4 501 526,80
Rodziny zastępcze poza Lublinem, wychowujące dzieci pochodzące z Lublina	30	43	411 500,00
Razem	486	645	4 913 026,80

Poza finansowaniem rodzin zastępczych, wynikającym z aktualnie obowiązujących przepisów, konieczne są także środki na dodatkowe wspieranie rodzin niespokrewnionych. Celem tego wsparcia jest nie tylko zaspokojenie potrzeb, na które rodzina nie posiada środków, ale również zachęta dla innych do tworzenia rodziny zastępczej (motywy do podjęcia się takiej funkcji). Dodatkowe środki winny być przeznaczone na:

- zakup sprzętu komputerowego dla dzieci umieszczonych w rodzinach,
- zakup programów edukacyjnych, np. do nauki języków obcych,
- bilety miesięczne na dojazdy dzieci do szkół,
- zakup książek dla dzieci,
- utworzenie biblioteki, z której mogłyby korzystać osoby pełniące funkcję rodziny zastępczej (wzbogacanie wiedzy z zakresu wychowania),
- zakup wyposażenia mieszkań dla zawodowych wielodzietnych rodzin zastępczych,
- finansowanie letniego wypoczynku dzieci.

systematyczne szkolenia i wspieranie utworzonych rodzin zastępczych

Rodziny zastępcze oprócz pomocy finansowej (materialnej) potrzebują także wiedzy teoretycznej oraz wspierania w nabywaniu umiejętności z zakresu pedagogiki i psychologii. Taką wiedzę mogą zdobyć podczas szkoleń i warsztatów, które powinny być sukcesywnie organizowane, z różnorodną tematyką, w zależności od aktualnych potrzeb. W związku ze stale rosnącą liczbą rodzin zastępczych, Ośrodek Adopcyjno-Opiekuńczy w Lublinie nie jest w stanie zapewnić systematycznych szkoleń funkcjonującym na terenie Miasta rodzinom. Potrzebne jest uruchomienie co najmniej jednego ośrodka adopcyjno-opiekuńczego (niepublicznego).

Rodzinom zastępczym należy zapewnić miejsce (pomieszczenie), w którym będą mogły spotkać się, rozmawiać z psychologiem, pedagogiem lub innym specjalistą oraz organizować spotkania grupy wsparcia. Konieczne wydaje się uruchomienie specjalistycznych poradni dla rodzin, które zajmowałyby się terapią rodzinną oraz systematyczną pracą z rodziną (zarówno naturalną jak i zastępczą). W strukturach poradni mogłyby działać również „Kluby Rodzin Zastępczych”.

2.3. OPIEKA I WYCHOWANIE W CAŁODOBOWYCH PLACÓWKACH OPIEKUŃCZO – WYCHOWAWCZYCH

Instytucjonalne formy opieki nad dzieckiem pozbawionym częściowo lub całkowicie opieki rodzicielskiej

Zgodnie z art. 81 ust. 1 ustawy o pomocy społecznej, dziecko pozbawione częściowo lub całkowicie opieki rodzicielskiej może być umieszczone w całodobowej placówce opiekuńczo-wychowawczej typu interwencyjnego, rodzinnego lub socjalizacyjnego.

Całodobowa placówka zapewnia dziecku ciągłą lub okresową opiekę i wychowanie oraz zaspokaja jego niezbędne potrzeby bytowe, rozwojowe, w tym emocjonalne, społeczne, religijne, a także zapewnia korzystanie ze świadczeń zdrowotnych i kształcenia.

Skierowanie dziecka do całodobowej placówki opiekuńczo-wychowawczej na pobyt całodobowy może nastąpić po wyczerpaniu możliwości udzielenia pomocy w rodzinie naturalnej lub umieszczenia w rodzinie zastępczej. Pobyt powinien mieć charakter przejściowy - do czasu powrotu dziecka do rodziny naturalnej lub umieszczenia w rodzinie zastępczej.

Placówki opiekuńczo-wychowawcze (a także ośrodki adopcyjno-opiekuńcze, jednostki specjalistycznego poradnictwa, w tym rodzinnego) w zależności od podmiotu prowadzącego, dzielą się na:

- publiczne - prowadzone przez gminę, powiat lub samorząd województwa,
- niepubliczne - prowadzone przez podmioty uprawnione⁵.

Całodobowe placówki opiekuńczo – wychowawcze:

- prowadzone przez Miasto Lublin (publiczne) - przewidywany koszt utrzymania w 2007 roku - **7 668 952 zł** (tabela 11),
- dotowane przez Miasto Lublin (niepubliczne) - przewidywana wysokość dotacji udzielonej przez Miasto w 2007 roku przeznaczonej na dofinansowanie funkcjonowania placówek prowadzonych przez podmioty uprawnione: **955 800 zł** (tabela 12),
- prowadzone lub dotowane przez inne powiaty, również poza województwem lubelskim (tabela 13) – przewidywany koszt utrzymania w 2007 roku dzieci pochodzących z Lublina przebywających w tych placówkach: **2 640 000 zł**.

Tabela 11. Całodobowe placówki opiekuńczo – wychowawcze prowadzone przez Miasto

Lp.	Nazwa i adres placówki /typ placówki/	Liczba miejsc 1.09.07	Ilość dzieci korzystających		Pracownicy zatrudnieni na podstawie				Średni miesięczny koszt utrzymania dziecka	
					Karty nauczyciela		Kodeksu pracy			
					ilość etatów					
			2006 r.	I - VI 2007 r.	2006 r.	2007 r.	2006 r.	2007 r.	2006r.	2007 r.
Zespół Placówek Opiekuńczo – Wychowawczych „Pogodny Dom”, ul. Pogodna 31, 20-337 Lublin										
1	Dom dla Dzieci im. Dr. J.Dańkowskiego - placówka socjalizacyjna	26	24	35	14,75	14,50	20,38	22,75	1 928,00	2 405,00

⁵ „Podmiotami uprawnionymi” są: organizacje pozarządowe prowadzące działalność w zakresie pomocy społecznej, osoby prawne i jednostki organizacyjne działające na podstawie przepisów o stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego w Rzeczypospolitej Polskiej, stosunku Państwa do innych kościołów i związków wyznaniowych oraz o gwarancji wolności sumienia i wyznania, jeżeli ich cele statutowe obejmują prowadzenie działalności w zakresie pomocy społecznej (art. 25 ust. 1 ustawy o pomocy społecznej).

2	Wielorodzinny Dom Dziecka - placówka socjalizacyjna	30	56	47					1 928,00	2 405,00
3	Pogotowie Dziecięce - placówka interwencyjna	26	34	36					1 928,00	2 405,00
Zespół Placówek Wsparcia Dziecka i Rodziny, ul. Narutowicza 32, 20-016 Lublin										
4	Dom Dziecka im. Ewy Szelburg – Zarembiny - placówka socjalizacyjna	38	54	45	12,00	11,15	21,25	18,35	2 518,00	2 848,00
	Dom Rodzinny Nr 1, ul. Kilińskiego 12	10								
	Dom Rodzinny Nr 2, ul. Mineralna 21	14								
	Dom Rodzinny Nr 3, ul. Gen .B.Ducha 38	14								
5	Dom Dziecka im. Janusza Korczaka - placówka socjalizacyjna	35	38	33	11,00	11,00	13,00	13,00	2 575,00	2 819,00
6	Rodzinny Dom Dziecka ul. Harnasie 3/26-27 - placówka rodzinna	8	8	9	-	-	1,67	2	1 803,00	1 810,00
Pogotowie Opiekuńcze, ul. Kosmonautów 51, 20-358 Lublin										
7	Pogotowie Młodzieżowe - placówka interwencyjna (od 10.10.2006)	30		104						2972,00
			225		23,00	22,00	19,85	18,85	2 763,00	
8	Pogotowie Przedszkolne - placówka interwencyjna (od 10.10.2006)	12		20						2972,00
Razem / średnia całodobowe placówki opiekuńczo - wychowawcze		205	439	329	60,75	58,65	81,68	74,95	2 206,14	2 579,50

Tabela 12. Całodobowe placówki opiekuńczo – wychowawcze dotowane przez Miasto

Placówka	Ilość miejsc	Ilość dzieci korzystających		Kwota dotacji udzielonej przez Miasto Lublin		Średni miesięczny koszt utrzymania dziecka			
						całkowity		ponoszony przez Miasto	
		2006	I – VI 2007	2006	I – VI 2007	2006	2007	2006	2007
Dom Młodzieży SOS - placówka socjalizacyjna	30	35	25	465 374,95	270 000,00	2 871,00	3 682,00	1 700,00	1 800,00
Dom im. Matki Weroniki - placówka socjalizacyjna	14	21	18	235 133,49	128 702,52	1 450,00	1 732,00	1 450,00	1 600,00
Rodzinny Dom im. Serca Jezusa - placówka rodzinna	8	8	8	137 025,00	70 342,78	1 539,00	1 634,00	1 450,00	1 600,00
razem / średnia	52	64	51	837 533,44	469 045,30	1 953,00	2 374,00	1 533,33	1 666,66

Dzieci pochodzące z Lublina przebywają w placówkach opiekuńczo – wychowawczych na terenie innych Powiatów (tabela 13). Przewidywany koszt utrzymania dzieci ponoszony przez Miasto Lublin w 2007 roku: **2 667 000 zł.**

Tabela 13. Liczba dzieci z Lublina umieszczonych w placówkach funkcjonujących na terenie innych powiatów

Wyszczególnienie	Liczba Powiatów	Liczba całodobowych placówek opiekuńczo - wychowawczych	Liczba dzieci korzystających
styczeń – grudzień 2006	16	20	144
styczeń – czerwiec 2007	14	18	119
stan w dniu 1.10.2007	19	25	115

POTRZEBY W ZAKRESIE OPIEKI W PLACÓWKACH CAŁODOBOWYCH (2008 – 2013)

Do potrzeb w zakresie opieki i wychowania w całodobowych placówkach opiekuńczo – wychowawczych należą:

- zmiany i doskonalenie struktury organizacyjnej całodobowych placówek opiekuńczo – wychowawczych i Ośrodka Adopcyjno - Opiekuńczego,
- reorganizacja zespołów placówek,
- osiągnięcie do 2010 roku wymaganych standardów,
- doskonalenie form i metod realizacji zadań placówek,
- intensyfikacja działań zmierzających do maksymalnego skrócenia pobytu dziecka w placówce, w tym do:
 - osiągnięcia warunków dla powrotu dziecka do środowiska rodzinnego,
 - umieszczenia dziecka w rodzinnych formach opieki zastępczej (przy braku możliwości powrotu do rodziny),
 - przygotowania wychowanków do samodzielnego i odpowiedzialnego dorosłego życia w społeczeństwie.

2.4. PROCES USAMODZIELNIANIA NA TERENIE LUBLINA (2006 – 2007⁶)

Do zadań z zakresu pomocy społecznej realizowanych przez Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Lublinie należy udzielanie pomocy w usamodzielnieniu osobom, które osiągnęły pełnoletność w rodzinie zastępczej lub jako pełnoletnie opuszczają różne typy placówek⁷, zgodnie z art. 88 ust. 1 ustawy z dnia 12 marca 2004r. o pomocy społecznej.

⁶ rok 2007 obejmuje miesiące od stycznia do sierpnia

⁷ całodobowe placówki opiekuńczo-wychowawcze typu rodzinnego i socjalizacyjnego, domy pomocy społecznej dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych intelektualnie, domy dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży oraz schroniska dla nieletnich, zakłady poprawcze, specjalne ośrodki szkolno-wychowawcze, specjalne ośrodki wychowawcze, młodzieżowe ośrodki socjoterapii zapewniające całodobową opiekę lub młodzieżowe ośrodki wychowawcze.

Realizacja świadczeń

W ramach pomocy w usamodzielnieniu, pod opieką Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Lublinie znajdowało się w:

- 2006 roku – **462. usamodzielniających się wychowanków** (299. z rodzin zastępczych tj. 65% ogółu i 163. z placówek tj. 35% ogółu);
- 2007 roku – **411. usamodzielniających się wychowanków** (269. z rodzin zastępczych tj. 65% ogółu i 142. z placówek tj. 35% ogółu).

Wypłatę świadczeń usamodzielniającym się wychowankom (zgodnie z obowiązującymi przepisami) w roku 2006 oraz 2007 przedstawia tabela 14. Zaznaczyć należy, że *ta sama osoba może skorzystać z więcej niż jednej formy pomocy w ramach usamodzielnienia.*

Tabela 14. Świadczenia udzielone usamodzielnianym wychowankom rodzin zastępczych i placówek zapewniających całodobowy pobyt

Rodzaj opieki zastępczej, w której przebywała osoba usamodzielniana i rok usamodzielnienia		Rodzaj świadczenia ⁸					
		Pomoc pieniężna na usamodzielnienie		Pomoc pieniężna na kontynuowanie nauki		Pomoc na zagospodarowanie - w formie rzeczowej	
		ilość osób	wartość świadczeń (zł)	ilość osób	wartość świadczeń (zł)	ilość osób	wartość świadczeń (zł)
rodzina zastępcza	2006	5	22 824,00	212	967 458,70	39	131 426,50
	2007	1	4 941,00	187	636 947,07	19	59 292,00
placówka opiekuńczo- wychowawcza	2006	4	18 584,58	55	213 864,12	15	57 177,00
	2007	4	26 352,00	47	154 332,11	6	26 352,00
specjalne ośrodki szkolno- wychowawcze	2006	1	3 242,00	-	-	-	-
	2007	-	-	-	-	1	3 294,00
młodzieżowe ośrodki wychowawcze	2006	-	-	13	32 683,40	4	7 307,50
	2007	2	6 588,00	7	18 361,40	1	1 647,00

⁸ art. 88 ust. 1 pkt 1, 2, 5 ustawy z dnia 12 marca 2004 o pomocy społecznej (Dz. U. Nr 64, poz. 593 z późn. zm.).

<i>schroniska dla nieletnich</i>	2006	-	-	1	5 364,90	-	-
	2007	1	1 647,00	-	-	-	-
<i>zakłady poprawcze</i>	2006	1	1 621,00	4	8 508,50	1	1 647,00
	2007	-	-	2	7 905,60	-	-
Razem	2006	11	46 271,58	285	1 227 879,62	59	197 558,00
	I – VIII 2007	8	39 528,00	243	817 546,18	27	90 585,00
Łączna kwota świadczeń	2006	1 471 709,20					
	I – VIII 2007	947 659,18					

Pomoc w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych

Ze szczegółowej analizy dokumentacji MOPR w Lublinie wynika, że w chwili usamodzielnienia deklarowało zamieszkanie:

- we własnym mieszkaniu – 90 osób (18,3%),
- na stacji – 93 osoby (19%),
- w bursie lub internacie szkolnym – 14 osób (3%),
- z byłą rodziną zastępczą – 189 osób (39%),
- z rodziną biologiczną – 80 osób (16%),
- w mieszkaniu chronionym – 24 osób (4,7%).

Potrzebę otrzymania mieszkania komunalnego lub socjalnego z zasobów Miasta Lublin zgłosiły **204 osoby** spośród wymienionych powyżej (informacja zawarta w indywidualnych programach usamodzielnienia).

Odpowiedzią na potrzeby mieszkaniowe usamodzielnianych wychowanków są mieszkania chronione stwarzające możliwość samodzielnego funkcjonowania w społeczeństwie. Miasto Lublin dysponuje obecnie 4. mieszkaniami chronionymi (18 miejsc). Okres pobytu w mieszkaniu trwa nie dłużej niż 3 lata, a odpłatność wynosi nie więcej niż 10% dochodu mieszkańca (średnio 50 zł).

W roku 2006 – 19 osób skorzystało z pobytu w mieszkaniu chronionym, w 2007 (styczeń – sierpień) – 17 osób.

Na dzień 1 października 2007 r. brak jest wolnych miejsc, 4 osoby zostały zakwalifikowane do pobytu w mieszkaniach chronionych i oczekują na miejsce.

Tabela 15. Mieszkania chronione na terenie Miasta Lublin

Lp.	Adres	Jednostka prowadząca	Liczba miejsc	Koszt utrzymania mieszkań chronionych /w złotych/	
				2006 r.	2007 r.
1.	ul. Zamojska 43/30 20-102 Lublin <i>uruchomione w listopadzie 2004 r.</i>	Dom Dziecka im. Ewy Szelburg-Zarembiny, wchodzący w skład Zespołu Placówek Wsparcia Dziecka i Rodziny w Lublinie ul. Narutowicza 32	2	81 477,86	88 055,00
2.	ul. Ogrodowa 5/2 i 2a 20-075 Lublin <i>uruchomione w styczniu 2005 r.</i>		6		
3.	ul. Rynek 11/8 20-111 Lublin <i>uruchomione w listopadzie 2005 r.</i>		8		
4.	ul. Odlewnicza 6/33 20-219 Lublin <i>uruchomione w lutym 2007 r.</i>		2		
Łącznie			18		

Działania prowadzone przez MOPR w Lublinie w zakresie aktywizacji społeczno-zawodowej młodzieży zagrożonej wykluczeniem społecznym

Rok 2006 - opracowanie informatora „W drodze do samodzielności” jako elementu profilaktyki niedostosowania społecznego (671 egzemplarzy). Koszt realizacji zadania stanowiła kwota 17 245,46 zł (z czego 7 700,00 zł dotacja celowa z budżetu państwa). Informator jest przewodnikiem umożliwiającym przezwycięzenie osobom usamodzielniającym się trudnych sytuacji życiowych, których nie są w stanie samodzielnie pokonać. Zawiera informacje dotyczące:

- procesu usamodzielnienia,
- szkół dla osób dorosłych i uczelni znajdujących się w mieście Lublinie,
- aktywizacji zawodowej (jak i gdzie poszukiwać pracy, formy pomocy oferowane przez Miejski Urząd Pracy w Lublinie, informacje oraz porady oferowane przez instytucje rynku pracy na terenie Lublina, etapy rekrutacji itp.),
- możliwości uzyskania odpowiednich warunków mieszkaniowych (mieszkania komunalne, chronione, bursy i internaty szkolne, budownictwo społeczne),

- aktywności społecznej (wolontariat),
- instytucji wspierających usamodzielniających się wychowanków.

Rok 2007 – realizacja programu „Drogowskaz” - aktywizacja społeczno-zawodowa osób usamodzielnianych jako element profilaktyki niedostosowania społecznego młodzieży. Koszt realizacji zadania stanowi kwota 33 199,10 zł (z czego 8 000,00 zł - dotacja celowa z budżetu państwa).

Program pozwoli m. in. na:

- pokrycie 6 usamodzielniającym się wychowankom kosztów kursu prawa jazdy kat. B,
- zakup pomocy naukowych do nauki j. obcego dla około 11 wychowanków,
- pobudzenie aktywności społecznej grupy uczestników programu poprzez zapoznanie z ideą wolontariatu przez pracowników Centrum Wolontariatu w Lublinie.

POTRZEBY MIASTA LUBLIN W ZAKRESIE USAMODZIELNIANIA WYCHOWANKÓW

 Udzielanie wsparcia i pomocy pieniężnej oraz rzeczowej dla ok. 400. wychowanków rocznie w kwotach określonych przez odnośne przepisy.

Średnioroczne potrzeby finansowe obrazuje poniższa tabela.

Tabela 16. Szacunkowa wysokość świadczeń na rzecz usamodzielnianych wychowanków w ciągu jednego roku (według stawek obowiązujących w 2007 roku)

Wyszczególnienie	Pomoc pieniężna na usamodzielnienie	Comiesięczna pomoc pieniężna na kontynuowanie nauki	Pomoc na zagospodarowanie w formie rzeczowej
	/ wartość w zł /		
usamodzielniający się wychowankowie osiągający pełnoletność w rodzinie zastępczej	49 000,00 (dla 10 wychowanków)	1 100 000,00 (dla 233 wychowanków)	132 000,00 (dla 40 wychowanków)
razem – r. zast.	1 281 000,00		
usamodzielniający się wychowankowie placówek	52 000,00 (dla 10 wychowanków)	334 000,00 (dla 75 wychowanków)	114 000,00 (dla 32 wychowanków)
razem – pl.	500 000,00		
Środki finansowe potrzebne w ciągu roku	1 781 000,00		

 Przeznaczenie dodatkowych mieszkań na rzecz usamodzielniających się wychowanków oraz wsparcie finansowe na częściowe pokrycie wydatków związanych z wynajmem pokoju, w tym:

- utworzenie sieci mieszkań chronionych na terenie Miasta Lublin zgodnie z założeniami „Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Lublin na lata 2005-2013” – uruchomienie w latach 2008 - 2010 co najmniej jednego mieszkania chronionego rocznie dla min. 4. usamodzielniających się wychowanków (3 mieszkania dla min. 12. wychowanków),
- zagwarantowanie puli mieszkań komunalnych lub socjalnych z zasobów Miasta Lublin – 2 -3 mieszkania w ciągu roku,
- zagwarantowanie środków finansowych na całkowite lub częściowe pokrycie wydatków związanych z wynajmem pokoju przez osoby usamodzielniające się.

 kompleksowe działania na rzecz aktywizacji społeczno-zawodowej młodzieży zagrożonej wykluczeniem społecznym (stworzenie sieci wsparcia), w tym:

- dodatkowe wspieranie usamodzielniającej się młodzieży w zakresie wyposażenia w wiedzę specjalistyczną i dodatkowe umiejętności przydatne w usamodzielnieniu zawodowym (**aktywizacja zawodowa**) poprzez:
 - treningi (warsztaty) psychologiczne i terapeutyczne – pomoc w przezwyciężaniu indywidualnych problemów,
 - warsztaty edukacyjne – zdiagnozowanie predyspozycji młodzieży,
 - warsztaty umiejętności przedsiębiorczych,
 - warsztaty aktywnego poszukiwania pracy,
 - kursy komputerowe,
 - kursy językowe,
 - kursy zawodowe,
 - kursy prawa jazdy,
 - kursy przygotowujące do matury, do podjęcia nauki w szkołach policealnych lub wyższych,

- przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu osób usamodzielnianych **(aktywizacja społeczna i rozwijanie indywidualnych zainteresowań młodzieży)** poprzez:
 - utworzenie klubu dla usamodzielniającej się młodzieży (cykliczne spotkania tematyczne),
 - przełamanie stereotypu dziecka opuszczającego opiekę zastępczą, jako „człowieka drugiej kategorii”, poprzez spoty reklamowe, plakaty, bilbordy w ramach kampanii społecznej mającej na celu kształtowanie pozytywnego wizerunku usamodzielniającej się młodzieży opuszczającej różnego rodzaju opiekę zastępczą,
 - aktualizację informatora „W drodze do samodzielności” i poszerzenie jego treści,
 - dofinansowanie do biletów wstępu do kin i do teatrów, na basen, aerobic, siłownię, itp. - dla usamodzielniającej się młodzieży, która pomaga innym w ramach wolontariatu,
 - zakup miesięcznych biletów komunikacji miejskiej dla usamodzielniającej się młodzieży kontynuującej naukę i znajdującej się w trudnej sytuacji życiowej i dochodowej,
 - szkolenia specjalistyczne dla pracowników pomocy społecznej.

III. CELE PROGRAMU

Cele programu mieszczą się w założeniach i celach „Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Lublin 2005 – 2013”, której generalnym celem strategicznym jest - „Lublin jako miasto równych szans i harmonijnego rozwoju społecznego, osiągniętego dzięki efektywnej współpracy wszystkich partnerów działających w obszarze polityki społecznej”.

Dwa, z założonych w Strategii naczelných celów:

- ✓ Utworzenie zintegrowanego i dynamicznego systemu pomocy efektywnie wspierającego rodzinę;
- ✓ Zintegrowanie kompleksowych działań na rzecz dzieci, osób i rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym;

stanowi źródło szczegółowych celów przyjętych do realizacji w niniejszym programie.

Cele programu:

- I.** Zapobieganie umieszczaniu dzieci w opiece zastępczej - kompleksowe wsparcie rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym.
- II.** Doskonalenie form i metod wspierania dziecka i rodziny.
- III.** Zapewnienie dzieciom pozbawionym możliwości pobytu w rodzinach naturalnych, warunków dorastania i usamodzielnienie w środowiskach rodzinnych, bądź zbliżonych do rodzinnych.
- IV.** Tworzenie w całodobowych placówkach socjalizacyjnych i interwencyjnych modelu wychowawczego zbliżonego do rodzinnego.
- V.** Wspieranie wychowanków opuszczających placówki opiekuńcze i rodziny zastępcze w procesie usamodzielniania.

IV. REALIZACJA ZADAŃ W LATACH 2008 – 2013

Cel I. Zapobieganie umieszczaniu dzieci w opiece zastępczej - kompleksowe wsparcie rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym.

Zadania	Działania	Koszt realizacji	Źródło finansowania
1. Zapobieganie degradacji rodzin. Poprawa jakości życia rodzin poprzez rozwój aktywności własnej oraz zapobieganie marginalizacji życia rodziny. Zapobieganie kierowaniu do całodobowych placówek opiekuńczo- wychowawczych	1. Przydzielenie odpowiednich pomieszczeń dla istniejącej Specjalistycznej Poradni dla Rodzin.		Miasto Lublin
	2. Zintensyfikowanie działań Specjalistycznej Poradni dla Rodzin (w Zespole Pl. Wsparcia Dziecka i Rodziny): - Informowanie i edukowanie rodzin w zakresie możliwości poprawy sytuacji (poradnictwo). - Pomoc w załatwianiu formalności związanych z funkcjonowaniem społecznym. - Informowanie społeczeństwa o usługach świadczonych w Poradni.	W ramach rocznego budżetu funkcjonującej Poradni	Miasto Lublin
	3. Utworzenie profesjonalnego, sprawnie funkcjonującego systemu poradnictwa specjalistycznego i wsparcia rodzin. Uruchomienie dwóch poradni dla rodzin.	Wyposażenie 2. poradni - ok. 50 000 zł Roczny koszt funkcjonowania jednej poradni ok. 250 000 zł	Dotacja celowa Budżetu Państwa Miasto Lublin
	4. Wspieranie funkcji opiekuńczych rodziny, organizacja czasu wolnego dzieciom przez właściwie zorganizowane i profesjonalnie działające placówki opiekuńczo- wychowawcze wsparcia dziennego. Zmniejszanie liczby placówek przy jednoczesnym zwiększaniu dofinansowania placówek prężnie działających. Dalsze doskonalenie jakości działań placówek wsparcia dziennego – opiekuńczych i specjalistycznych.	Roczna dotacja na dofinansowanie działalności ok. 1 500 000 zł	Miasto Lublin

	5. Wspieranie realizacji programów profilaktyki uzależnień realizowanych w środowisku rodzinnym i w placówkach wsparcia dziennego. Współpraca z Wydziałem Zdrowia i Spraw Społecznych	W ramach programu profilaktyki przeciwalkoholowej	Miasto Lublin
	6. Wspieranie placówek w pozyskiwaniu wolontariuszy, szkoleniu i przygotowaniu do realizacji zadań	W ramach zadań pracowników MOPR	
2. Pomoc rodzinie z zaburzonym funkcjonowaniem oraz znajdującej się w sytuacji trudnej i kryzysowej.	1. Monitorowanie środowisk zagrożonych trudnymi sytuacjami życiowymi, odpowiednio wczesne diagnozowanie problemów dziecka i rodziny.	W ramach zadań pracowników MOPR	
	2. Pracownicy socjalni MOPR i pracownicy socjalni placówek opiekuńczo – wychowawczych: – zgłaszanie zagrożeń do instytucji zajmujących się pomocą dziecku i rodzinie, Specjalistycznej Poradni dla Rodzin, Ośrodka Adopcyjno – Opiekuńczego – stałe działania profilaktyczne w środowisku, – udzielania informacji o instytucjach świadczących pomoc na rzecz rodziny, informowanie o możliwościach i perspektywach poprawy stylu życia, – tworzenie klubów, warsztatów dla rodzin oraz dla młodzieży usamodzielnianej, – współpraca z organizacjami pozarządowymi i instytucjami zajmującymi się pomocą dziecku i rodzinie,	Nie wymaga dodatkowych środków	

	3. Zwiększenie liczby specjalistów (np. psychoterapeutów, terapeutów rodzinnych, doradców rodzinnych, specjalistów do spraw uzależnień) w instytucjach pomocy społecznej: - zatrudnienie w całodobowych placówkach opiekuńczo – wychowawczych specjalisty ds. pracy z rodziną lub - przeszkolenie w tym zakresie zatrudnionych pracowników socjalnych. Organizowanie grup wsparcia dla rodziców, którzy nie radzą sobie z problemami funkcjonowania rodziny i wychowania dziecka.	Roczny koszt zatrudnienia jednego pracownika w budżetach placówek – ok. 20 000 zł x 5. pl. (od 2009 roku)	Miasto Lublin
	4. Doskonalenie wiedzy i umiejętności pracowników socjalnych. Odpowiednie wyszkolenie pracowników socjalnych do pracy z rodzinami (w tym z poszczególnymi członkami rodzin).	Koszt szkolenia – 30 000 zł (2008-2009)	środki unijne
	5. Wprowadzenie do działań realizowanych przez specjalistyczne poradnie dla rodzin nowych form pracy: - środowiskowa praca zespołowa (pracownik socjalny wraz z konsultantami pracuje z konkretną rodziną w celu pomocy w rozwiązaniu sytuacji kryzysowej tej rodziny), - świadczenie usług opiekuńczo - treningowych dla rodziców niezaradnych życiowo – „Asystent Rodziny” – skierowanych do rodzin zagrożonych odebraniem dzieci. Asystent prowadzi pracę w rodzinie na czterech płaszczyznach: prowadzenie domu, doskonalenie umiejętności wychowawczych, racjonalne odżywianie, gospodarowanie budżetem. Towarzyszy rodzinie w rozwiązywaniu jej problemów na co dzień.	Nie wymaga dodatkowych środków przy odpowiednim stanie zatrudnienia w poradniach (przewidziano w kosztach funkcjonowania poradni – zad. 1)	

3. Zapewnienie w środowisku lokalnym opieki i oddziaływania wychowawczego dzieciom i młodzieży wymagającym wsparcia i pomocy.	1. Doskonalenie i wzbogacanie usług świadczonych przez placówki wsparcia dziennego: - propagowanie oczekiwanych efektów pracy pracownika socjalnego zatrudnionego w placówce, również wsparcia dziennego, - zwiększenie dotacji na dofinansowanie funkcjonowania wybranych niepublicznych pl. wsparcia dziennego przy warunku zatrudnienia pracownika socjalnego.	W placówkach publicznych nie wymaga dodatkowych środków. W placówkach niepublicznych: 20 pl. x 8 000 zł (rocznie) 20 pl. x 8 000 zł (rocznie)	Miasto Lublin podmioty pozarządowe
	2. Organizacja czasu wolnego dzieci oraz podjęcie pracy z rodziną dzieci przez właściwie zorganizowane i profesjonalnie działające placówki wsparcia dziennego. Rozwój specjalistycznych placówek wsparcia dziennego. Wspieranie programów probacji alternatywnej nieletnich. Zintensyfikowanie działań specjalistycznych placówek wsparcia dziennego (szczególnie publicznych). Uruchomienie publicznej specjalistycznej placówki wsparcia dziennego.	Roczny koszt funkcjonowania – ok. 220 000 zł (od 2009 roku)	Miasto Lublin
	3. Zapewnienie pomocy osobom i rodzinom w nagłych sytuacjach kryzysowych, w tym bezpiecznych miejsc dla ofiar przemocy domowej. W każdej placówce opiekuńczo – wychowawczej: - pełna informacja o bezpiecznych miejscach dla ofiar przemocy, dostępna w placówkach całodobowych i wsparcia dziennego, - utworzenie przynajmniej jednego miejsca hostelowego (dla rodziny w sytuacji kryzysowej) w placówkach całodobowych	Wyposażenie – 5 000 zł Koszt funkcjonowania – 25 000 zł rocznie (od 2009)	dotacja celowa budżetu Państwa Miasto Lublin

	4. Praca z „Dziećmi ulicy” – streetworking – praca młodych ludzi na ulicy, zorientowana m. in. na dzieci i młodzież pozostającą bez opieki. Polegałaby na poszukiwaniu opiekunów, wsparciu, pokierowaniu, inicjowaniu pobytu w placówkach opiekuńczo – wychowawczych wsparcia dziennego. Praca wykonywana by była w godzinach popołudniowych, wieczornych i nocnych. Utworzenie (np. w poradniach dla rodzin) zespołu osób realizujących to zadanie lub zlecenie zadania podmiotowi pozarządowemu. Odpowiednie przeszkolenie osób.	Roczny koszt zatrudnienia (dwie osoby w każdej poradni): 2009 -2010 – 2prac.x 24 000zł 2011 -2013 – 4prac.x 24 000zł Koszty szkolenia ok. 15 000 zł (2008)	Miasto Lublin dotacja celowa budżetu Państwa Miasto Lublin
--	--	--	--

4. Działania na rzecz rodzin dzieci przebywających w: - placówkach opiekuńczo-wychowawczych, - opuszczających zastępcze formy opieki i wychowania.	1. Podejmowanie starań o przywrócenie prawidłowych więzi w rodzinach oraz ich wydolności funkcjonalnej, celem szybszego powrotu dziecka do rodziny pochodzenia i zahamowania procesu patologizacji pokoleniowej – intensyfikacja działań pracowników socjalnych zatrudnionych w placówkach opiekuńczo – wychowawczych.		
	2. Intensyfikacja działań zmierzających do powrotu dziecka do rodziny naturalnej i środowiska, właściwa organizacja i wzmożone działania stałych zespołów do spraw okresowej oceny sytuacji dziecka.	Nie wymaga dodatkowych środków	
	3. Zintensyfikowanie nadzoru nad realizacją zadań przez placówki opiekuńczo – wychowawcze - stała okresowa sprawozdawczość (podjęte działania-programy, realizacja, efekty)		

Wskaźniki osiągnięcia celu:

- analiza porównawcza liczby orzeczeń sądu o umieszczeniu dzieci w całodobowych placówkach opiekuńczo – wychowawczych i rodzinach zastępczych,
- analiza porównawcza liczby dzieci przebywających w zastępczych formach opieki,
- ilość realizowanych w danym roku programów pracy z rodziną, ilość utworzonych grup lub klubów wsparcia,
- liczba przeszkolonych pracowników socjalnych, wskaźnik zatrudnienia specjalistów pracy z rodziną i pracowników socjalnych w placówkach opiekuńczo – wychowawczych,
- analiza porównawcza liczby dzieci powracających z opieki zastępczej do rodziny.

Cel II. Doskonalenie form i metod wspierania dziecka i rodziny.

Zadania	Działania	Koszt realizacji	Źródło finansowania
1. Usprawnienie współpracy służb zajmujących się opieką nad dzieckiem i rodziną,	1. Powołanie zespołu interdyscyplinarnego złożonego z pracowników MOPR, Sądu, placówek opiekuńczo-wychowawczych, szkół, którego celem będzie stały przepływ informacji pomiędzy wymienionymi służbami i podejmowanie działań zgodnie z potrzebami,		
	2. Zwiększenie liczby pracowników socjalnych pracujących z rodziną w środowisku,	Rocznie (od 2009): 20 prac. x 24 000,00 zł	budżet miasta
	3. Szkolenia dla pracowników socjalnych, pedagogów, kuratorów pogłębiające wiedzę na temat metod pracy z rodziną.	Rocznie: 20 000,00 zł (od 2008 roku)	W ramach Priorytetu VII Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki 2007-2013 „Promocja integracji społecznej”
2. Udzielanie pomocy rodzinie bez konieczności interwencji Sądu,	1. Utworzenie Specjalistycznej Poradni,	Koszty zawarte w części dot. placówek op.-wych.	Źródło finansowania wskazane w części dot. placówek op.-wych.
	2. Opracowanie diagnozy rodziny i efektywna praca z rodziną zgodnie z ustalonym planem pracy, modyfikowanym w zależności od potrzeb,		
	3. Skierowanie rodziny do Specjalistycznej Poradni, gdzie z rodziną będzie pracował psycholog, pedagog zgodnie z ustalonym planem pracy z rodziną,		

	4. Aktywizacja zawodowa rodziców,		W ramach Priorytetu VI Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki 2007-2013 „Rynek Pracy otwarty dla wszystkich”
	5. Poradnictwo dla rodzin w zależności od indywidualnych potrzeb,		
	6. Warsztaty dla rodziców służące podnoszeniu i nabywaniu umiejętności wychowawczych,	6 000,00 zł rocznie, (2008 - 2013 – 36 000,00 zł)	budżet państwa – rezerwa celowa na realizację Programu Wspierania Jednostek Samorządu Terytorialnego w Budowaniu Lokalnego Systemu Opieki nad Dzieckiem i Rodziną
	7. Organizowanie grup wsparcia dla rodziców niewydolnych wychowawczo,		
	8. Włączenie do pracy z rodziną wolontariuszy w zakresie pomocy w nauce dzieciom w wieku szkolnym.		

3. Przygotowywanie rodziny, której dziecko zostało umieszczone w opiece zastępczej, do powrotu dziecka pod opiekę rodziców,	1. Opracowanie programu pracy z rodziną, której dziecko przebywa w rodzinnej opiece zastępczej,		
	2. Praca z rodziną i dzieckiem zgodnie z założeniami opracowanego programu,		
	3. Stałe szkolenia dla pracowników socjalnych na temat pracy z rodziną naturalną.	Rocznie: 18 000,00 zł (od 2008 roku)	W ramach Priorytetu VII Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki 2007-2013 „Promocja integracji społecznej”
4. Wspomaganie wychowawczej funkcji rodziny naturalnej, do której powróciło dziecko.	1. Monitorowanie rodziny przez pracownika socjalnego pod kątem prawidłowości wypełniania wszystkich funkcji,		
	2. Udzielanie rodzinie wsparcia w sytuacjach kryzysowych.		

Wskaźniki osiągnięcia celu:

- liczba zatrudnionych pracowników socjalnych
- liczba pracowników, którzy zostali przeszkoleni
- liczba wolontariuszy pomagających rodzinom zastępczym
- ilość spraw skierowanych do zespołu interdyscyplinarnego

- liczba rodzin skierowanych do Specjalistycznej Poradni
 - liczba osób, które wzięły udział w szkoleniach
 - liczba osób uczestniczących w warsztatach
 - liczba spotkań grup wsparcia
 - liczba wolontariuszy pomagających dzieciom
 - liczba udzielonych porad
 - liczba osób skierowanych do programu aktywizacji osób bezrobotnych
-
- liczba dzieci, które powróciły pod opiekę rodziców
 - liczba przeszkolonych pracowników
-
- ilość wizyt pracownika w środowisku zamieszkania rodziny
 - ilość sytuacji wymagających wsparcia

Cel III. Zapewnienie dzieciom pozbawionym możliwości pobytu w rodzinach naturalnych, warunków dorastania i usamodzielnienie w środowiskach rodzinnych, bądź zbliżonych do rodzinnych,

Zadania	Działania	Koszt realizacji	Źródło finansowania
1. Rozwój współpracy lokalnych instytucji działających na rzecz rodziny mającej na celu pozyskiwanie kandydatów do sprawowania zastępczych rodzinnych form opieki nad dzieckiem.	1. Uruchomienie ośrodka adopcyjno – opiekuńczego prowadzonego przez podmiot pozarządowy (w pomieszczeniach podmiotu).	Koszty wyposażenia: 50 000 zł (2008) Dotacja roczna na dofinansowanie funkcjonowania – 150 000 zł (od 2008)	Podmiot pozarządowy, dotacja celowa z budżetu Państwa. Miasto Lublin
	2. Zintensyfikowanie działań realizowanych przez Ośrodek Adopcyjno – Opiekuńczy na rzecz: - pozyskiwania kandydatów do prowadzenia rodzinnych form opieki zastępczej, - szkolenia kandydatów do prowadzenia rodzin zastępczych, szczególnie rodzin zawodowych (specjalistycznych i o charakterze pogotowia rodzinnego) - szkolenia funkcjonujących rodzin zastępczych		
	3. Ścisłe sprzężenie realizacji zadań ośrodków adopcyjno – opiekuńczych z opracowaną koncepcją wsparcia dziecka i rodziny.		

2. Pozyskanie kandydatów na niespokrewnione z dzieckiem rodziny zastępcze	1. Prowadzenie kampanii medialnej mającej na celu pozyskanie kandydatów na rodziny zastępcze,	10 000,00 zł rocznie, (2008-2013 – 60 000,00 zł)	budżet państwa – rezerwa celowa na realizację Programu Wspierania Jednostek Samorządu Terytorialnego w Budowaniu Lokalnego Systemu Opieki nad Dzieckiem i Rodziną
	2. Próba zorganizowania w TVP-3 cyklicznych programów propagujących ideę zastępczego rodzicielstwa,		
	3. Nawiązanie współpracy z parafiami rzymsko-katolickimi celem dotarcia do potencjalnych kandydatów na rodziny zastępcze,		
	4. Promowanie idei rodzinnej opieki zastępczej przez coroczne organizowanie Dnia Zastępczego Rodzicielstwa (30 maja).	Rocznie: 4 000,00 zł (od 2008)	Środki pozyskane z Fundacji Ernst & Yong
3. Tworzenie zawodowych rodzin zastępczych	1. Utworzenie 2 zawodowych rodzin zastępczych o charakterze pogotowia rodzinnego dla dzieci do 3. r. życia.	$84\,506,70 \times 2 =$ $=169\,013,40$ zł rocznie,	budżet miasta
	2. Utworzenie 4 zawodowych rodzin zastępczych o charakterze pogotowia rodzinnego dla dzieci powyżej 7 r.ż.	$68\,034,30 \times 4 =$ $= 272\,137,20$ zł rocznie,	budżet miasta
	3. Utworzenie 4 zawodowych wielodzietnych rodzin zastępczych dla dzieci powyżej 7 r.ż. (w każdej 3. dzieci).	$59\,138,70 \times 4 =$ $=236\,554,80$ zł rocznie,	budżet miasta
	4. Utworzenie 2 specjalistycznych rodzin zastępczych dla dzieci niepełnosprawnych,	$79\,892,70 \times 2 =$ $= 159\,785,40$ zł rocznie,	budżet miasta

	5. Zakup lub wynajem mieszkań dla wielodzietnych rodzin zastępczych (co roku 1 mieszkanie),	500 000,00 zł rocznie (2009 - 2013) 24 000,00 zł wadium + 1 000,00 m-cznie TBS	budżet miasta
	6. Wyposażenie zakupionych mieszkań (meble, sprzęt gospodarstwa domowego)	30 000,00 zł rocznie (2009 – 2013)	budżet państwa – rezerwa celowa na realizację Programu Wspierania Jednostek Samorządu Terytorialnego w Budowaniu Lokalnego Systemu Opieki nad Dzieckiem i Rodziną
4. Podnoszenie umiejętności wychowawczych opiekunów w rodzinach zastępczych	1. Organizowanie szkoleń i warsztatów dla rodzin zastępczych zgodnie z bieżącymi potrzebami,	10 000,00 zł rocznie, (od 2008 roku)	budżet państwa – rezerwa celowa na realizację Programu Wspierania Jednostek Samorządu Terytorialnego w Budowaniu Lokalnego Systemu Opieki nad Dzieckiem i Rodziną
	2. Zorganizowanie grupy wsparcia dla opiekunów zastępczych (w Poradniach),		
	3. Kierowanie rodzin zastępczych do Specjalistycznej Poradni dla Rodzin,		
	4. Zorganizowanie Klubów dla Rodzin Zastępczych, które będą działały w Poradniach Specjalistycznych.		

5. Wspieranie materialne rodzin zastępczych	1. Zgodnie z aktualnie obowiązującymi przepisami:		
	- Udzielanie pomocy pieniężnej na częściowe pokrycie kosztów utrzymania dzieci,	4 600 000,00 zł rocznie, 2008-2013 – 27 600 000,00 zł	budżet miasta
	- Udzielanie pomocy jednorazowej,	100 000,00 zł rocznie 2008-2013– 600 000,00 zł	budżet miasta
	- Udzielanie pomocy w wypadkach losowych,	8 000,00 zł rocznie 2008-2013 - 48 000,00 zł	budżet miasta
	2. Dodatkowe wspieranie materialne rodzin zastępczych niespokrewnionych:		
	- Zakup biletów miesięcznych dla dzieci dojeżdżających do szkół w rodzinach zastępczych wychowujących minimum troje dzieci,	4 200,00 zł rocznie (dla 10 dzieci) 2008-2013 – 25 200,00 zł	dotacja celowa z budżetu państwa
	- Zakup komputerów dla niespokrewnionych rodzin zastępczych,	10 000,00 zł rocznie 2008-2013 – 60 000,00 zł	dotacja celowa z budżetu państwa
	- Zakup programów edukacyjnych dla dzieci z rodzin zastępczych,	3 000,00 zł rocznie, 2008-2013 – 18 000,00 zł	dotacja celowa z budżetu państwa
	- Zakup książek dla dzieci z rodzin zastępczych,	3 000,00 zł rocznie, 2008-2013 – 18 000,00 zł	dotacja celowa z budżetu państwa
	- Udział w bezpłatnych koloniach letnich dla dzieci z rodzin zastępczych znajdujących się w trudnej sytuacji materialnej – 10. dzieci rocznie.	Rocznie: 10 x 900,00 zł	sponsorzy – biura podróży

Wskaźniki osiągnięcia celu:

- liczba pozyskanych kandydatów na rodziny zastępcze
- ilość umów podpisanych z zawodowymi rodzinami zastępczymi
- ilość mieszkań pozyskanych dla rodzin zastępczych
- ilość środków pozyskanych na wyposażenie mieszkań
- liczba dzieci, którym zapewniono opiekę w zawodowych rodzinach zastępczych

- liczba osób, które wzięły udział w szkoleniu
- liczba osób uczestniczących w warsztatach
- liczba osób skierowanych do Specjalistycznej Poradni Terapii Rodzin

- ilość decyzji o udzieleniu poszczególnych form pomocy pieniężnej dla rodzin zastępczych
- ilość środków pozyskanych na dodatkowe wsparcie rodzin zastępczych

Cel IV. Tworzenie w placówkach socjalizacyjnych i interwencyjnych modelu wychowawczego zbliżonego do rodzinnego

Zadania	Działania	Koszty realizacji i źródło finansowania	
1. Doskonalenie systemu opieki nad dzieckiem przebywającym poza naturalnym środowiskiem rodzinnym oraz pomoc dzieciom objętym zastępczymi formami wychowania w przystosowaniu się do samodzielnego życia.	1. Promowanie zastępczych form opieki rodzinnej - rodzin zastępczych i rodzinnych domów dziecka. Systematyczne nagłaśnianie w lokalnych mediach idei rodzicielstwa zastępczego.	Akcje medialne (co dwa lata): ok. 50 000 zł rocznie	rezerwa celowa budżetu Państwa, Miasto Lublin
	2. Tworzenie rodzinnych domów dziecka: a) prowadzonego przez Miasto - na bazie Domu Rodzinnego Nr 1 przy ul. Kilińskiego 12 (Zespół Placówek Wsparcia Dziecka i Rodziny), b) prowadzonego przez podmiot pozarządowy w lokalu udostępnionym przez podmiot.	Odprawy dla zwalnianych pracowników - 4 prac. x 6 m. x 3 200,00 (Karta Nauczyciela) - 2 prac. x 3 m. x 2 300,00 Koszt funkcjonowania (roczny) – ok. 260 000 zł Dotacja na dofinansowanie funkcjonowania: 2008 – 91 800,00 zł 2009-2013 – ok. 180 000 zł rocznie	Miasto Lublin: Miasto Lublin Miasto Lublin
	3. Doskonalenie organizacji całodobowych placówek opiekuńczo – wychowawczych. Dostosowanie do obowiązujących przepisów:	Roczny koszt funkcjonowania Zespołów Placówek i Placówek: ok. 8 600 000,00 zł	Miasto Lublin
	1) Zespół Placówek Opiekuńczo – Wychowawczych „Pogodny Dom” : – utworzenie 3. odrębnych placówek (2 socjalizacyjne i 1 interwencyjna) z 3. dyrektorami (w tym obecny dyrektor i wicedyrektor)	Koszty zatrudnienia (dyrektor, księgowość, administracja, prac.socjalni, wychowawcy, opiekunowie): 19 os. x 12 m. x 2600,00 (od 2010 roku)	Miasto Lublin

	2) Zespół Placówek Wsparcia Dziecka i Rodziny: – utworzenie 2. odrębnych jednostek (placówka socjalizacyjna - w domkach, prowadząca mieszkania chronione oraz Specjalistyczna Poradnia dla Rodzin) z 2. dyrektorami (obecny dyrektor i wicedyrektor Zespołu Placówek).	Koszty zatrudnienia (administracja i księgowość Poradni, pracownicy merytoryczni): 4 os. x 12 m x 2 600,00 Utrzymanie pomieszczeń Poradni i biura Domu Dziecka: rocznie ok. 2 100,00 x 12 m (od 2010 roku)	Miasto Lublin
	3) Pogotowie Opiekuńcze: – utworzenie 2. odrębnych placówek (interwencyjnej i wielofunkcyjnej z interwencją i wsparciem dziennym) z 2. dyrektorami (obecny dyrektor i wicedyrektor)	Koszty zatrudnienia (administr., księgowość, wychowawcy): 10 os.x 12 m. x 3 000,00 zł	Miasto Lublin
	5. Zmiany organizacyjne w Ośrodku Adopcyjno – Opiekuńczym: – samodzielna obsługa finansowo - księgowa	Koszt funkcjonowania: 350 000,00 zł (rocznie) Koszt zatrudnienia księgowego: 1 os. x 12 m. x 2 700,00zł (od 2009 roku)	Miasto Lublin
	4. Zlecenie podmiotom uprawnionym realizacji zadań z zakresu pomocy społecznej polegających na prowadzeniu całodobowych placówek opiekuńczo – wychowawczych.	Dotacje na prowadzenie całodobowych placówek niepublicznych - 1 087 000,00 zł rocznie	Miasto Lublin
	6. Aktywizacja młodzieży usamodzielniającej się, wsparcie w realizacji programu usamodzielnienia, propagowanie właściwych form integracji ze środowiskiem. Przygotowanie młodzieży do usamodzielnienia i łagodnego wejścia w dorosłe samodzielne życie.		

	7. Zorganizowanie w całodobowych placówkach szkolenia nt tworzenia, modyfikowania i realizowania nadzoru nad realizacją programów usamodzielnienia.	Koszt szkolenia: 10 000,00 (2008, 2010, 2013)	Miasto Lublin (w ramach środków na doskonalenie i doskonalenie nauczycieli)
	8. Tworzenie grup usamodzielniających w całodobowych placówkach opiekuńczo – wychowawczych. Umieszczanie grup usamodzielniających: a) w wydzielonych pomieszczeniach placówki, b) w mieszkaniu - poza budynkiem placówki.	a) Koszty zorganizowania i wyposażenia: ok. 25 000,00 zł b) Zakup mieszkania (2009, 2011): 500 000 zł koszty wyposażenia: 30 000,00 zł <i>Koszty utrzymania w obu przypadkach mieszczą się w budżecie placówki.</i>	dotacja celowa z budżetu Państwa Miasto Lublin dotacja celowa z budżetu Państwa
	9. Podjęcie próby zorganizowania w pl. socjalizacyjnych tzw. „dozorowanego zamieszkiwania” opłacanego przez placówkę (Miasto) - forma współpracy z rodzinami zaprzyjaźnionymi: - umowa między placówką a osobą wynajmującą stancję (zapewnienie dozoru i wsparcia, bezpośredni kontakt ze środowiskiem)	Koszt wynajmu 1. miejsca na stacji: 12 m. x 400,00 (2009 – 2 miejsca, 2010 – 2013 – 4 miejsca) Wyżywienie i zaopatr. mieszczą się w budżecie placówki	Miasto Lublin
	10. Intensywna praca placówki z wychowankami o uregulowanej sytuacji prawnej w celu powrotu do rodziny lub zapewnienia rodzinnej formy opieki zastępczej.	Nie wymaga dodatkowych środków	

	11. Intensyfikacja realizacji zadań przez pracowników socjalnych placówek przy właściwym nadzorze dyrektorów placówek. Odpowiednie planowanie i analiza efektów.	Nie wymaga dodatkowych środków	
	12. Właściwa organizacja i wzmożona praca stałych zespołów ds. okresowej oceny sytuacji dziecka działających w poszczególnych placówkach.	Nie wymaga dodatkowych środków	
2. Współpraca z centrami pomocy rodzinie w powiatach na terenie których w placówkach przebywają dzieci z Lublina.	Uzgadnianie możliwości przyjęcia dziecka do placówki opiekuńczo – wychowawczej (szczególnie ze wskazania Sądu). Zawieranie stosownych porozumień.	Roczny koszt utrzymania dzieci w placówkach poza Lublinem: 2 900 000,00 zł	Miasto Lublin

Wskaźniki osiągnięcia celu:

- analiza porównawcza liczby wychowanków placówek powracających do rodziny,
- analiza porównawcza liczby wychowanków placówek umieszczonych w rodzinnych formach opieki zastępczej,
- liczba usamodzielnionych wychowanków:
 - podejmujących naukę w szkołach policealnych i w uczelniach wyższych,
 - podejmujących zatrudnienie,
- analiza losów wychowanków opuszczających placówkę (okresowy monitoring, np. 3-letni)

Cel V. Wspieranie wychowanków opuszczających placówki opiekuńcze i rodziny zastępcze w procesie usamodzielniania.

Zadanie	Działanie	Koszt realizacji ⁹	Źródło finansowania
1. Tworzenie sprawnego systemu usamodzielniania	1. Udzielanie pomocy pieniężnej usamodzielniającym się wychowankom – zgodnie z obowiązującym prawem i potrzebami Miasta: - pieniężnej na usamodzielnienie, - pieniężnej na kontynuowanie nauki, - na zagospodarowanie – w formie rzeczowej.	1 781 000,00 zł dla 400 wychowanków	budżet miasta
	2. Udzielanie pomocy usamodzielniającym się wychowankom w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych:	186 000,00 zł - dla 35 osób w tym:	budżet miasta, dotacja rządowa, środki unijne, sponsorzy
	- Sukcesywne przeznaczanie mieszkań z zasobów Miasta Lublin i adoptowanie ich na potrzeby „mieszkań chronionych”, tworzenie sieci mieszkań chronionych na terenie Lublina – dodatkowo 3 mieszkania dla 12. wychowanków w latach 2008 – 2010.	<i>Rocznie: 150 000,00 zł</i>	

⁹ w ciągu jednego roku

	- Przeznaczenie 2 – 3 mieszkań socjalnych rocznie z zasobów Miasta na potrzeby osób usamodzielnianych (przy ścisłej współpracy z właściwym Wydziałem Urzędu Miasta).		
	- Całkowite lub częściowe finansowanie wynajmowania pokoju przez osobę usamodzielniającą się.	Rocznie: 36 000,00 zł dla 10 osób (2009 – 2013)	

2. Aktywizacja społeczno-zawodowa młodzieży zagrożonej wykluczeniem społecznym	1. Przeznaczenie dodatkowych środków finansowych na aktywizację społeczno - zawodową usamodzielniającej się młodzieży w 2008 roku w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki 2007 – 2013 (instrumenty aktywnej integracji):	Rok 2008: 305 000,00 zł w tym:	środki unijne
	- Szkolenia dla osób usamodzielnianych,	210 000,00 zł dla 60 osób	
	- Poradnictwo (psychologiczne, doradcy zawodowego)	40 000,00 zł dla 60 osób	
	- Pokrycie kosztów zakupu podręczników np. do nauki j.obcego, komputerowych, zawodowych, encyklopedii, słowników, itp.,	30 000,00 zł dla 60 osób	
	- Opłata czesnego uczniom, słuchaczom i studentom szkół niepublicznych	20 000,00 zł dla 23 osób	
	- Koszty wydania „Poradnika” nt. procesu usamodzielniania dla instytucji wspierających osoby usamodzielniające się	5000,00 150 egz.	

	2. Przeznaczenie dodatkowych środków finansowych na aktywizację społeczno – zawodową usamodzielniającej się młodzieży w latach 2009 – 2013:	2009 - 2013 1 034 000,00 zł (206 800,00 zł rocznie) w tym:	dotacja rządowa, środki unijne, sponsorzy
	- Szkolenia dla osób usamodzielnianych,	140 000,00 zł rocznie dla 40 osób (2009-2013)	
	- Poradnictwo (psychologiczne, doradcy zawodowego)	24 000,00 zł rocznie dla 40 osób (2009-2013)	
	- Pokrycie kosztów zakupu podręczników np. do nauki j.obcego, komputerowych, zawodowych, encyklopedii, słowników, itp.,	20 000,00 zł rocznie dla 40 osób (2009-2013)	
	- Opłata czesnego uczniom, słuchaczom i studentom szkół niepublicznych	10 000,00 zł rocznie dla 10 osób (2009-2013)	
	- Aktualizowanie wydanego już informatora „W drodze do samodzielności” oraz poszerzanie jego treści (2009, 2012),	7 000,00 zł 600 egzemplarzy (2009 i 2012)	
	- Zakupienie karnetów na basen, aerobik itp. oraz biletów do kin i teatrów dla usamodzielniającej się młodzieży aktywnie działającej w ramach wolontariatu,	5 000,00 zł dla 20 osób (2009)	
	- Zakupienie miesięcznych biletów komunikacji miejskiej dla usamodzielniającej się młodzieży kontynuującej naukę i znajdującej się w bardzo trudnej sytuacji życiowej i dochodowej,	5 000,00 zł dla 20 osób (2009)	
	- Przełamanie stereotypu dziecka opuszczającego opiekę zastępczą, jako „człowieka drugiej kategorii” – kampania reklamowa (2009, 2011).	20 000,00 zł (2009 i 2011)	

- ilość zorganizowanych szkoleń dla usamodzielniającej się młodzieży;
- liczba osób objętych szkoleniami;
- ilość wydanych informatorów i częstotliwość ich aktualizacji;
- liczba osób biorących udział w programie „Wehikuł Usamodzielnienia”;
- liczba osób korzystających z klubu dla usamodzielniającej się młodzieży;
- liczba osób tworzących grupę wolontariuszy.